

JOK-BLADET

2 - 2005

Text/innehåll där ej annat anges:
Olle Bernard (2005.08.31)
E-mail: o.bernard@telia.com
JOKs hemsida: jok.hemsida.net

FÅGELINTRESSET FORTSÄTTER ATT ÖKA PÅ JÄRVA

Under den gångna våren och sommaren har intresset för fåglarna på norra Järva fältet varit glädjande stort. Det är naturligtvis en kraftig överdrift att påstå att alla som besöker området skådar fåglar, men intresset för fåglar ökar emellertid konstant bland den allmänhet som gästar Järva fältet och dess naturreservat.

Fågelintresset visar sig bl a genom att många av områdets besökare numera bär kikare, på det stora deltagandet vid JOKs Järvaexkursioner/guidningar samt inte minst genom alla de frågor om fåglarna som ställs till oss Järvaskådare.

JOKs medlemmar har under åren gjort sig kända för att generöst besvarat frågor och hjälpt till med att peka ut intressanta fåglar åt den som så önskar. Detta är naturligtvis synnerligen positivt eftersom informationen om områdets goda fågelfauna, till såväl besökande allmänhet samt inte minst till ansvariga politiker, är av allra största vikt för områdets fortsatta skötsel och utveckling.

Lokaltidningar som Mitt i Sollentuna, Mitt i Järfälla etc, vilka delas ut gratis till samtliga hushåll, har under året visat ett större intresse för områdets fågelfauna än tidigare.

Även Lokal-TV i Järfälla informerade under våren om den rikliga mängd med fåglar som numera finns på Järva fältet.

Genom dessa artiklar och reportage har åtskilliga tusen personer fått vetskap om att det finns spännande fåglar att se i deras egen hemkommun.

Det är dessutom viktigt att även framhålla de mycket goda insatser som utförs av de kommuner vilka ansvarar för skötseln av reservaten. Utan deras insatser, med inriktning på en intressant fågelfauna i området, hade naturligtvis detta varit betydligt fågelfattigare.

Inom 1-2 år bör vi kunna förvänta oss ytterligare ökat intresse för Järva fältets fåglar och detta då särskilt i området "Mellan-Järva". Här planerar Stockholms kommun att skapa Igelbäckens natur- och kulturresevat, beläget mellan Kymlingevägen och Norrviksvägen/Barkarby fältet.

Inom det nya reservatet skall Igelbäcken restaureras. Dessutom planeras för att i anslutning till bäcken skapa/restaurera våtmarkerna Skogvaktarkärret, Ärvinge träsk och Hästa damm/Granholmskärret. Dessa insatser kommer alldeles säkert att tillföra området ett ännu rikligare fågelliv.

Närheten till stora bostadsområden gör att det nya reservatet på "Mellan-Järva" kommer att bli välbesökt, vilket i sin tur bör leda till att ännu fler människor får chansen att upptäcka och fascineras av fåglar.

Numera är det så otroligt många som skådar fåglar på norra Järva fältet, så att den som i dag vistas i området utan kikare får nog finna sig i att bli betraktad som kraftigt avvikande.

MILJONER TILL IGELBÄCKEN

Vid slutet av sommaren tillkännagav Stockholms stad att man ur den s k "Miljömiljarden" beslutat satsa ca 19 miljoner kronor på Igelbäcken. Den del av bäcken, där dessa pengar kommer att nyttjas, är sträckan mellan Norrviksvägen och Kymplingelänken.

Följande projekt är planerade att genomföras med dessa pengar:

Restaurering av Igelbäcken och dess strandmiljöer	8 000 000 kr.
Våtmarksanläggning vid Skogvaktarkärret	5 100 000 kr.
Våtmarksanläggning Hästa damm	2 600 000 kr.
Igelbäcken, hydrologisk beräkningsmodell	3 000 000 kr.

Hittills har inga detalj- eller tidplaner presenterats för ovan redovisade åtgärder. JOK följer med spänning utvecklingen vilken ser verkligt positiv ut för Igelbäckens sträckning i det kulturreservat som Stockholms stad planerar skapa i detta område.

Förhoppningsvis kan en mer omfattande beskrivning för Stockholm stads satsning på Igelbäcken presenteras i kommande JOK-blad.

I skötselplanen för det kulturreservat som Stockholm stad planerar redovisas ytterligare en våtmark vid Igelbäcken inom det aktuella området.

Denna våtmark benämns **Ärvinge träsk** (f d Kålkärret?) och är belägen drygt 500 meter väster om Skogvaktarkärret.

Det finns uppenbart inga pengar från den s k "Miljömiljarden" avsatta för Ärvinge träsk, men eftersom våtmarken ingår i kulturreservatets skötselplan, som man förhoppningsvis snart tar beslut om, får vi väl tro att staden också säkrat upp pengar för denna våtmark.

STUBBRYTNING I 30-METERSKÄRRET

I maj månad ansökte Järfälla kommun tillsammans med JOK om pengar hos Naturvårdsverket för stubbrytning på nordvästra delen av 30-meterskärret.

För att kunna genomföra detta måste en entreprenör anlitas som med lämplig maskin skall avlägsna stubbarna. Därmed påskyndar vi den naturliga nedbrytningsprocessen, så att våtmarken på kortare tid erhåller den önskade karaktären av en betad strandäng.

Kampen om Naturvårdsverkets pengar var sannolikt mycket hård, och min personliga uppfattning var att vi skulle få relativt svårt att ro hem pengarna till stubbrytningen.

Desto trevligare blev det då att i somras få ta emot det positiva beskedet om vi (=30-meterskärret) erhållit det önskade beloppet.

JOKs bidrag i projektet är naturligtvis inte av det ekonomiska slaget. Vårt bidrag är att som vanligt inventera områdets fågelfauna.

För att kommunen skulle kunna ansöka om pengar hos Naturvårdsverket erfordrades en koppling för det aktuella projektet till ett sam-

arbete med en ideellt och aktivt arbetande förening. I det aktuella fallet således JOK.

JOKs inventering dokumenteras som vanligt i en årlig Fågelrapport över norra Järvafältet som vi under ett flertal år presenterat för aktuella kommuner.

Ett allvarligt problem, då det gäller den kommande stubbrytningen, är att den typ av maskin som skall fixa detta kräver fast mark, dvs hårt underlag, för att arbeta på och att kunna garantera detta är ju ganska svårt i en våtmark som 30-meterskärret.

Enda möjligheten är förmodligen att låta maskinen genomföra ett vinterarbete på en rejält hårt frusen yta, vilket tyvärr är något som vi inte har möjlighet att erbjuda varje vinter i vårt område.

På grund av att arbetets utförande är avhängigt t ex en kall vinter, som kan erbjuda en tillräckligt hårt frusen markyta i kärret, är Naturvårdsverkets pengar placerade så att dessa är tillgängliga under ca 5 år framåt.

Förhoppningsvis får vi en tillräckligt kall vinter inom denna tidsrymd.

UNDERHÅLL AV SÄBY STRANDÄNG

Även till denna höst har Järfälla kommun avsatt pengar för underhåll av Säby strandäng. Den första omfattande restaureringen av strandängen med specialmaskiner genomfördes hösten 1995. Därefter har dessa entreprenadmaskiner bearbetat Säby strandäng, vid vissa år även 30-meterskärret, åren 1997, -99, -01, -03 samt även innevarande höst.

Inför höstens arbete har Järfälla kommun tillsammans med JOK beslutat att dela upp den mängd pengar som finns tillgängliga i två potter. Hälften av pengarna nyttjas hösten 2005 och den andra hälften hösten 2006. Därigenom kommer vi att få ett årligt underhåll av strandängen, vilket bedöms vara önskvärt för att underhålla strandängen i bästa skick.

Höstens insatser blir därmed av mindre omfattning i jämförelse med de arbeten som utförts tidigare höstar. Strandängen, d v s fastlandsdelen har under flera år varit i bra skick tack vare att kreatur, både kor och hästar, lyckats beta av strandängen rejält så att den fågelfauna som vi gärna vill se på strandängen gynnats.

Framtiden kommer att visa om modellen med årliga och därmed mindre insatser är o k för att bevara strandängen i önskvärt skick. Om inte får vi försöka återgå till tidigare modell med en större insats vart annat år.

Villkoret för dessa insatser är givetvis att Järfälla kommun fortsätter att avsätta pengar till strandängens underhåll. Något som JOK med alla medel kommer att försöka påverka till.

Beträffande arbetena hösten -05, så var entreprenören här redan i början av augusti och rensade de gamla dikenas kanter med tillhörande "laguner". Samtidigt förbättrades de s k kövergångar som finns över strandängens diken. Entreprenören kommer att fortsätta höstens arbete i september, vilket förmodligen redan är utfört när du läser detta.

Den planerade omfattningen av höstens arbete är att den ofta blöta och svårarbetade tuvmarken närmast Säbysjön skall slaghackas. Strandängens övriga ytor kommer förhoppningsvis att betas lika bra som skett under de senaste höstarna och därmed slipper vi använda kostnadskrävande maskiner här.

Inga maskinarbeten kommer att utföras ute på strandängens öar som tyvärr inte längre klarar av dessa maskiner. Risken för att öarna förintas i samband med en maskinfräsning bedöms vara alltför stor.

I likhet med tidigare vintrar får JOK därför ta på sig ansvaret för att öarna vassröjs, så att dessa fortsätter att utgöra en lämplig boplatz för den stora skrattmåskolonin.

IGELBÄCKENS DÄMME VÅREN 2005

Trots en tämligen snörik vinter nådde något förvånande vattennivån i Säbysjön och dess våtmarker inte riktigt upp till önskad nivå. Det verkade som att vattnet vid snösmältningen dunstade bort eller försvann rakt ner i marken. Ner till Säbysjön nådde tyvärr alltför lite vatten för att ge en riktigt bra s k vårflod.

Genom dämmets hjälp nådde sjöns vattenyta i alla fall upp till +18,00, vilket innebär att Säbysjöns vattenyta då låg exakt 18 meter över havsnivån.

Vårens högsta nivå (+18,00) medförde i alla fall att en relativt stor del av Säby strandäng översvämmades.

Önskvärt är att vattennivån i samband med vårfloden skall hamna på ca +18,15, eftersom detta medför att Säbysjöns våtmarker då blir rejält översvämmade.

Vid vårar då vi lyckas nå upp till en så hög nivå, sänker vi denna efter en tid till en stabil häckningsnivå på +17,95. Vid sänkningen friläggs därmed rejält våta ytor, synnerligen lämpliga för rastande/provianterande vadare.

Under den gångna våren hade det varit extra spännande att få upp Säbysjöns yta till en riktigt hög nivå, eftersom vi då äntligen fått uppleva hur ett öppet, avslutat och översvämmat 30-meterskärr ser ut i praktiken. Hoppas att detta kommer att ske våren 2006.

RIKLIGT MED SNOKAR

Om närvaron av en riklig mängd med snokar utmärker ett väl fungerande ekosystem så kan vi glädja oss åt att norra delen av Järvafältet utgör detta på utomordentligt bra sätt. Just i år tycks antalet snokar slå alla rekord. Åtminstone kan inte undertecknad minnas att ha upplevt något liknande. Områdets ormråkar borde ha haft s k dukat bord.

DJUPAN ÅTERUPPTÄCKT

Sjön Djupan, belägen i Sollentuna kommuns del av Järvafältets naturreservat, har under många år fört en tynande tillvaro som fågelsjö. Den lilla sjön, som ligger ca 500 m öster om Älgkärrstippens topp, är sedan ganska lång tid tillbaka i princip helt omöjlig att upptäcka, eftersom den döljs av hög och tät strandskog samt vass. Någonstans innanför vassen finns dock fortfarande en ca 100 m x 20 m stor klarvattenyta.

I Djupan häckade under några år på 1960-talet svarthakedopping och vattenrall, vilket beskrivs i JOKs förteckning från 1968.

Under de senaste åren har häckning av knipa konstaterats i Djupan. Dessutom häckar troligen kricka under vissa år vid lokalen.

I år har Djupan åter visat upp kvaliteter som gör att intresset för lokalen som fågelsjö ökat.

Under försommaren observerades **smådopping**, som dessutom hördes spela vid flera tillfällen. En liten förhoppning fanns därför att arten skulle häcka här.

ÖVERBY - NY OBSPLATS PÅ NORDLIGASTE JÄRVAFÄLTET

En ny golfbana har anlagts norr om Stäket-Rotebroleden, dvs alldeles utanför det område som åtminstone vi JOKare kallar Järvafältet. Anläggningens nyskapade öppna ytor inklusive sk golfdammar har under det gångna året lockat till sig flera intressanta fågelarter.

Under år 2005 har bl a strandskata (1 par) och mindre strandpipare (1 par) lyckats häcka här.

Spelet på den nya golfbanan har ännu inte startat, men detta förväntas ske kommande sommar. Förhoppningsvis kommer några fågelarter att klara av de störningar som golfspelandet innebär och det är ju välkänt att golfbanor kan erbjuda verkligt trevliga fågelobsar.

På många golfbanor finner man numera häckande svarthakedoppingar och för något år sedan uppehöll sig under några dagar en skärfläcka vid en damm på Djursholms golfbana.

De fåglar som förväntas söka sig till den nya golfbanan norr om Stäket-Rotebroleden befinner sig ju egentligen utanför Järvafältet, i alla fall om man använder JOK definition på Järvafältets omfattning.

Den kryssningsglade frågar sig därför givetvis om man det är tillåtet att räkna in arter som observeras på den nya golfbanan på sin norra Järvalista.

Den 8/7 upptäcktes 3 st **smådoppingungar** i Djupan, vilket innebar att arten för första gången någonsin konstaterats häcka här. Mycket positivt eftersom arten är tämligen ny som häckfågel på norra Järvafältet.

Områdets första häckningar av smådopping noterades vid Ravalen och Säbysjön år 2003 och det är naturligtvis viktigt och glädjande att arten lyckats etablera sig på fler lokaler på Järvafältet.

I början av juli hördes dessutom 3 st **vattenrallar** vid Djupan, vilket bör tyda på att även denna art häckar vid sjön.

Under kommande höst och vinter planerar vi att tillsammans med Rickard Dahlén, som chefar över Sollentunadelen av reservatet, försöka lägga ut några plankor så att vi får bättre möjlighet att överblicka sjöns klarvattenyta. Eventuellt måste vi dessutom lia av en del vass för att få tillräckligt bra sikt över sjön.

Den lilla, gömda och glömda sjön Djupan har inlett en ny storhetstid som fågelsjö.

Regelverket för t ex kommun- och tomtkryssning är att skådaren/kryssaren skall befinna sig inom aktuell kommun eller tomt för att kunna tillgodoräkna sig ett nytt kryss.

För de som älskar att räkna norra Järvakryss är det därför helt o k att positionera sig så taktiskt som möjligt, så att man klarar av att arta och vid behov kryssa de häckande, rastande och sträckande fåglar som i praktiken egentligen råkar befinna sig något utanför norra Järvafältets gränser.

Allvarligare än så är inte **leken med att kryssa**. Åtminstone inte enligt min uppfattning.

Att kryssa är kul och dessutom en mänsklig rättighet som bör avnjutas så ofta som möjlighet.

Om man önskar observera den nya golfbanans fåglar från Järvafältet, JOKarnas arbets- och kryssarområde, bör man välja att svänga av Stäket-Rotebroleden (väg 267) söderut vid Överby ("Rutiga folkan") och därefter köra österut på den gamla vägen fram till en vändplan. Härifrån går det riktigt bra att "tuba" in fåglarna norr om den hårt trafikerade leden.

Avståndet kan kanske innebära viss svårighet med att arta upp en sandsnäppa eller mongolpiplärka, men om den rätta viljan finns utgör nog inte detta något oöverstigit problem.

REVIDERAD RÖDLISTA

Under maj 2005 presenterade Statens Naturvårdsverk en reviderad version av den s k Rödlistan. I den nu aktuella listan redovisas flera förändringar som berör Järvafältets häckfågelfauna.

Förändringar noteras dessutom för flera av de arter som brukar rasta på fältet under sträcktid.

I rödlistan rangordnas de skyddsvärda arterna i ett antal klasser och tre av dessa klasser berör Järvafältets häckfågelfauna.

Aktuella klasser för Järvafältet är *Starkt hotad*, vilken omfattar de av områdets arter som bedöms vara mest skyddsvärda. I rangordning följer därefter klasserna *Sårbar* och *Missgynnad*.

Sammanställning över de fågelarter som häckar/försöker häcka på Järvafältet och klassats som skyddsvärda enligt SNV:s rödlista:

Årta - Sårbar	Silltrut - Rasen <i>Fuscus fuscus</i>	Stenskvätta - Missgynnad
Skedand - Missgynnad	dvs Östersjörasen <i>Starkt hotad</i>	Mindre flugsn. - Missgynnad
Brunand - Missgynnad	Skogsduva - Missgynnad	Entita - Missgynnad
Svarthakedopping - Sårbar	Göktyta - Missgynnad	Törnskata - Missgynnad
Rördrom - Missgynnad	Mindre hackspett - Missgynnad	Nötkråka - Missgynnad
Bivråk - <i>Starkt hotad</i>	Sånglärka - Missgynnad	Hämpling - Missgynnad
Småfläckig sumphöna - Sårbar	Backsvala - Missgynnad	Ortolansparv - Sårbar

Silltrut är som art numera klassad som *Sårbar*. Rasen *Fuscus fuscus* (Östersjörasen) är däremot i likhet med tidigare klassad som *Starkt hotad*.

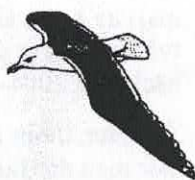
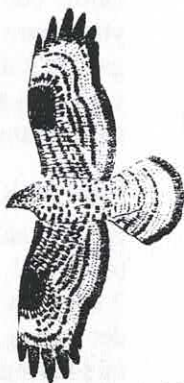
Enligt den reviderade rödlistan klassas numera även **bivråk** som *Starkt hotad*.

På norra Järvafältet har under de senaste åren 2-3 par bivråkar häckat.

Bivråk och **silltrut** är således de arter som klassas vara de **mest skyddsvärda som häckar/försöker häcka på norra Järvafältet**.

Situationen för den starkt hotade rasen av silltrut tycks vara synnerligen bekymmersam, vilket framgick med stor tydlighet i ett reportage som TV:s rapport presenterade i slutet av juni. Där redovisades ett otroligt dystert häckningsresultatet för landets största silltrutskoloni som finns på Karlsöarna. Endast en flygg unge på 50 par (resultatet bör gälla år 2004). Otroligt dåligt.

Silltrutarna verkar alltmer lämna skärgård och havsmiljö för att i stället försöka häcka på inlandslokaler. En utveckling som gör att vi på Järvafältet bör fortsätta med våra försök att hjälpa den starkt hotade truten med t ex boplatzformar.

Bland de arter som är nya på rödlistan finns flera som fortfarande häckar tämligen vanligt på norra Järvafältet.

Att **sånglärka** och **entita** skulle finnas med på den nya listan var nog för många ganska väntat. Båda arterna har under flera år i olika typer av inventeringar noterats för en stark tillbakagång.

Törnskata finns sedan flera år tillbaka med i EU:s Fågeldirektiv och fr o m i år också på SNV:s rödlista.

En aning mer överraskande upplevs det möjligen att arter som **stenskvätta** och **hämpling** också finns med på den nya rödlistan.

Bland övriga arter som normalt rastar på norra Järvafältet och är rödlistade finns flera vadare som **storspov**, **mosnäppa** och **brushane**. De båda förstnämnda är klassade som *Missgynnade* medan brushanen klassas som *Sårbar* och således bedöms vara ännu mer skyddsvärd.

Bland rödlistade rovfåglar finns numera **blå kärrhök** och **fjällvråk**. Båda betraktas som *Missgynnade*.

RAPPORT FRÅN ROVFÅGELINVENTERINGEN PÅ JÄRVAFÄLTET 2005

Denna rapport från JOK:s inventering av rovfåglar och ugglor på Järvafältet är skriven i andra halvan av augusti. Den beskriver vad vi så här långt känner till om förhållandet under 2005.

Målsättningen med projektet är att vi under en följd av år skall skapa oss en så god bild som möjligt av häckande arter, antalet par och dess reproduktion.

Inventeringsområdet utgörs av hela det "gamla" Järvafältet, d v s det område vars yttergränser utgörs av vägarna E4, E18 och väg 267 (Stäketvägen). Även häckningar utanför detta område men i gränsområdet (ca 1 km utanför) är av stort intresse.

Av praktiska skäl har vi valt att dela in området i två delområden, vi kallar dem "norra" respektive "södra". Gränsen mellan dessa områden utgörs av Akallavägen, d v s vägen mellan Hjulstakorset och E4 vid Tureberg.

För att gå i mål med en inventering av den här typen, som täcker en så pass stor yta, behöver vi vara många som hjälper till. Även om så varit fallet under 2005 så behöver vi mer hjälp under kommande år. Rapportera vad du ser, tro inte att någon annan gör det! Om du vet, eller tror dig veta, var det häckar någon rovfågel eller ugglor, rapportera detta till undertecknad.

Bytestransporter, d v s vuxna fåglar (oftast hanen) som flyger med mat till ungar (och honan) vid boet, ger en mycket tydlig fingervisning åt vilket håll häckplatsen finns.

Under 2005 har vi prioriterat norra delen. Även om många luckor finns så tycker vi att vi kommit ganska långt här. I södra delen finns det stora luckor som vi hoppas kunna täcka kommande år.

Nedan följer en artvis genomgång av vad som framkommit detta första år, 2005. Vi har, på gott och ont och för de allra flesta arter, valt att inte avslöja var de olika häckplatserna finns.

Bivråk (norra 2 – 3+ par, södra 0 par)

Två par har med säkerhet häckat och minst 3 (2+1) ungar har blivit flygga, 2 av dessa har ringmärkts. Misstankar finns om ytterligare ett par som setts tillsammans och där hanen setts spelflyga vid några tillfällen. Bivråk har också setts över de nordligaste delarna, kanske finns här ytterligare något par.

Brun kärrhök (norra 2 par, södra 0 par)

Två par har häckat, ett par i Ravalen (3 ungar) och ett par i Säbysjön (5 ungar). De 3 ungarna i Ravalen ringmärktes.

Ytterligare en hane spelflög över norra Säbysjön men den kom inte till häckning.

Duvhök (norra 0 – 2 par, södra 1+ par)

I norra delen har ingen häckning hittats. Spelflygande och "kacklande" duvhökar sågs dock vid flera tillfällen under våren i ett par områden. Två gamla kända bon står tomma även om hökarna har varit där och lagt på några färskva kvishtar. En bytestransport har rapporterats.

Under sommaren har vi lyssnat efter mattiggande ungar utan resultat. Det känns ändå sannolikt att det häckat duvhök men några konkreta bevis finns inte.

I södra delen har minst ett par häckat med tre flygga ungar som resultat. Ett känt revir med 4 gamla bon har stått tomt (eller så har dom byggt ytterligare ett bo som vi inte hittat). I ett annat gammalt duvhökbo häckade i år ett par ormråk. Det är troligt att de duvhökarna häckade någonstans i närheten.

Sparvhök (norra 9+ par, södra 2+ par)

Sex par har med säkerhet häckat och minst 14 (4, 3, >=1, >=3, >=3) ungar har blivit flygga, 7 av dessa har ringmärkts. Ett bo hittades efter det att ungarna lämnat området och vi vet därför inte hur många ungar som blev flygga.

I de bon som markerats med >= var ungarna flygga och antalet ungar är därför minimisiffror, det verkliga antalet är med största sannolikhet större.

Utöver dessa fastställda häckningar finns starka indikationer baserat på flera bytestransporter till ett visst område där också mattiggande fåglar hörts.

Ett sparvhökspår har setts tillsammans i ett annat område under häckningstid.

En häckning prederades med stor säkerhet i häckningens inledningsskede (1:a halvan av maj) av korp. En sparvhök varnade intensivt när två korpar var på plats, platsen användes för häckning 2004 och ett par gamla bon finns där.

Tätheten inom inventeringsområdet är ganska stor men det finns ändå några luckor, det känns inte osannolikt att antalet par är ännu större.

Två par har hittats på södra Järvafältet, 4 ungar ringmärktes i ett bo. Antalet par är här naturligtvis större men något egentligt eftersök har inte skett. En bytestransport in i kanten alldeles utanför området indikerar en häckning där.

Ormvråk (norra 5 par, södra 1 par)

Fyra par har med säkerhet häckat och minst 7 (1+1+2+3) ungar har blivit flygga, 6 av dessa har ringmärkts.

Mycket starka indikationer baserat på flera bytestransporter finns på ytterligare ett par. Den sannolika boplatsen hittades efter det att ungar blivit flygga, men sommarens intensiva regn har undanröjt eventuella bevis (dun, spillning, etc).

Ett par som sågs vid ett bo i häckningens inledningsskede försvann och det bedöms som sannolikt att det var detta pars nybyggda bo som hittades senare.

Det bör finnas plats för ytterligare något par i områdets nordliga delar, men det finns ingen misstanke om att vi missat någon häckning där.

Minst 2 par häckade sannolikt alldeles norr om vårt område.

Vid ringmärkning av en ensam unge i ett bo låg 7 sorkar uppradade på bokanten, någon födobrist var det uppenbarligen inte för den ungen.

Ett par har, med minst 2 flygga ungar som resultat, häckat på södra Järvafältet.

Fiskgjuse (norra 0 par, södra 0 par)

Ett intensivt spelande par över Säbysjön indikerar starkt att en etablering är på gång, i så fall den första på över 50 år. Låt oss avvakta 2006 och se vad som händer, det känns mycket spännande.

Tornfalk (norra 0 par, södra 3 par)

Inget par häckade på norra delen.

På södra delen har 3 par häckat i uppsatta holkar. I dessa ringmärktes 14 ungar (5+5+4), åtminstone 9 av dessa blev flygga.

I en holk i närheten av Rinkeby ringmärktes 5 ungar, vid kontroll några dagar senare fanns ungar kvar i holken, ytterligare några dagar senare var ungar spårlöst borta. Det är mycket märkligt eftersom ungar normalt stannar alldeles nära holken de närmaste veckorna efter de har blivit flygga. Om du vet något om detta så hör av dig till undertecknad. Det är med all sannolikhet inte konstigare än att duvhöken var

där och tog ungar, men det vore intressant att veta.

Strax norr om vårt område häckade ytterligare ett par tornfalk som fick 5 ungar.

Lärkfalk (norra 0 – 1 par, södra 0 par)

Under våren och sommaren har lärkfalk setts nära nog dagligen runt Säbysjön och Ravalen. Det känns sannolikt att ett par åtminstone gjort ett häckningsförsök men några belegg för detta finns ännu inte.

Kattuggla (norra ca 15 par (osäker siffra), södra 0+ par)

Från norra delen har följande "mattiggande ungar"/häckningar rapporterats:

Flygledardungen (2 kullar), Säby gård, Väsby sjöäng, sydvästra, västra och norra Ravalen, Nysved, sydost Översjön, Fäboda, Djupan, Hägerstalund, Bodaäng, Hansta (flera obsar ospecat var men antas vara minst 2).

Med reservation för dubbelräkning ger detta 15 kullar/par. Stora delar av framför allt nordliga delen saknar observationer, här bör finnas flera par.

15 par får tills vidare gälla som en osäker minisiffra.

Från södra delen finns inga kända häckningar men här finns naturligtvis flera par.

Hornuggla (norra 0 – 1 par, södra 0 par)

Det är inte troligt att hornuggla häckat på norra Järvafältet i år. Tidigare har det häckat något/några par men dessa häckar av okänd anledning inte längre här. Det finns en rapport om en hörd hornuggleunge i områdets utkant, den ungen bedöms dock komma från en häckning strax utanför området.

En teori, helt utan bevis, är att kattugglan ökat och konkurrerat ut hornugglan. Men någon vetenskaplig grund för detta finns alltså inte.

Inte heller från södra delen finns någon rapporterad häckning, även här har hornugglan tidigare varit en säker häckfågel med ett eller, oftast, flera par.

En avslutande liten pekpinne. När du lägger in dina obsar i "Svalan", var noga med att beskriva exakt var och när du såg och/eller hörde något. Utan att peka ut någon särskild rapport skall du exempelvis skriva "2 mattiggande ungar i

ekbacken 200 meter nordost om Hägerstalund” i stället för bara ”Hägerstalund” när du rapporterar en kattugglehäckning. I det senare fallet är det helt omöjligt att veta vilket av paren i det området som du konstaterat häckning för.

Ett stort tack till er som hjälpt till och en uppmaning till er andra att hålla ögon och öron

öppna kommande år.
Och rapportera vad du vet till undertecknad.

Tommy Eriksson

Hem: 08 – 760 77 15
mobil: 070 – 631 89 90
e-post: tommy.eriksson@calliope.se

HÄCKANDE ROVFÅGLAR PÅ JÄRVAFÄLTET - EN "HISTORISK" ÅTERBLICK

Resultatet av årets rovfågelinventering, som redovisats ovan, berättar om såväl positiva som negativa förändringar för Järvafältets rovfågelfauna. Givetvis går det inte att till 100% bedöma statusen för områdets rovfågelfauna efter bara ett års inventeringsarbete. Till detta erfordras flera års arbete.

För att försöka sätta in inventeringsresultatet i ett "historiskt" sammanhang redovisas därför en artgenomgång, som bygger på uppgifter från bl a JOKs fågelförteckning (1968) och JOKs fågelrapporter (1990-2005).

Bivråk

Enligt JOKs fågelförteckning från 1968 beskrivs att arten då häckade med något par på hela Järvafältet.

Under de senaste årtiondena vet vi att förhållandet var ungefär detsamma.

På norra delen av Järvafältet har under de senaste åren 2-3 par häckat/försökt häcka.

Brun kärrhök

Enligt äldre uppgifter häckade brun kärrhök under 1960- och 70-talet endast sporadiskt vid Säbysjön och Ravalen.

Under åren 1990-2005 har brun kärrhök årligen häckat vid Säbysjön med 1-2 par. År 1994 häckade 3 par vid sjön.

Vid Ravalen häckade brun kärrhök med 1 par åren 1995, 1998 samt årligt åren 2002-2005.

Duvhök

Antalet häckande duvhökar i området har varierat. I slutet av 1960-talet häckade 1 par, men uppgift finns på att det tidigare häckade 3 par på Järvafältet.

Artens uppträdande i området började öka under 1980-talet och vid 90-talets inledning häckade sannolikt hela 6 par på norra Järvafältet. Därefter har antalet häckande par minskat och i slutet av 90-talet häckade ca tre par i detta område.

Sparvhök

Enligt uppgifter från 1968 bedömde man att det häckade cirka 3 par på hela och då mycket "vildare", Järvafältet.

Under det senaste decenniet har det bedömts att 2-3 par tämligen stabilt häckat på norra delen av Järvafältet.

Årets inventering uppvisade dock ett betydligt bättre resultat. Att så många som 9 par häckade/försökte häcka på norra Järvafältet i år är nog för många av oss en överraskning.

Utan inventeringsarbetet hade vi aldrig erhållit denna uppgift. Kommande år får visa om årets goda resultat var en s k enstaka händelse.

Ormvråk

Artens uppträdande på Järvafältet har under många år varit stabilt. Enligt JOKs förteckning från 1968 häckade ca 5 par på hela Järvafältet. Under de senaste decennierna häckade 4-5 par ormvråkar på norra Järvafältet. År 1999 tycks ha varit ett extra bra år för områdets ormvråkar eftersom det då häckade 7 par på norra Järva.

Fiskgjuse

Fiskgjusar häckade fram till 1940-talet vid Väsby och i närheten av Översjön.

Sedan dess har endast ett par setts bygga bo nära Älgkärrstippen (1965), men någon häckning genomfördes inte.

Därför är det alldeles särskilt trevligt att ha fått uppleva att 1 par intensivt spelflugit under denna sommar över bl a Säbysjön. En stor förhoppning är givetvis att paret återkommer till våren och då väljer att häcka i området.

Tornfalk

Tornfalk har under åtskilliga år, åtminstone från slutet av 1960-talet, haft ett säkert fäste på Järvafältet och häckning har då ofta skett inne på eller i omgivningarna av Barkarby flygfält.

Tyvänn har tornfalkarna inte häckat vare sig inne på, eller i direkt anslutning till, Barkarby flygfält under åren 2004-05.

Häckningar har vid vissa år under perioden 1990-2005 dessutom genomförts på bl a följande lokaler:

Kista kyrka (1994-96), Molnsätra (1994), Hästa, nära Hjulsta och Skogvaktarkärret.

Lärkfalk

I JOKs förteckning från 1968 bedömdes att lärkfalkar på den tiden sannolikt häckade i området under vissa år .

Under åren 1992 och -93 uppträdde lärkfalkar relativt ofta under häckningstid i området norr om Säbysjön, men ingen häckning konstaterades.

Under år 2000 noterades ett häckningsförsök nära Älgkärrstippen.

Den första lyckade häckningen på åtskilliga år konstaterades år 2003. Häckningen genomfördes vid norra delen av Säbysjön. Även år 2004 och 2005 genomfördes åtminstone häckningsförsök i området, troligen nära Säbysjön.

Sparvuggla

I JOKs förteckning från 1968 finns ingen uppgift om att arten fram till då konstaterats häcka på Järvafältet.

De enda lyckade häckningar som hittills noterats är från 1989 (öster om Säbysjön) samt från år 2000 (mellan Väsby och Fäboda).

Kattuggla

Kattuggla häckade med cirka 6 par på Järvafältet under slutet av 1960-talet. (Observera att antalet häckande par gällde för hela Järvafältet) På norra delen av Järvafältet häckade under 1990-talet ca 5 par vid ett bra gnagarår.

Resultatet vid årets inventering, med minst 15 häckande par på norra Järvafältet, är därför synnerligen positivt och mycket intressant. Kommande inventeringar får visa om årets goda häckningsresultat främst berodde på en riklig födotillgång eller om arten ökat rejält i området.

Hornuggla

I slutet av 1960-talet häckade arten med 1-3 par på Järvafältet. Antalet häckande par varierade beroende på gnagartillgången.

Tyvänn häckar arten numera alltmer sällan i området. Fram till år 2001 häckade 1-3 par hornugglor regelbundet i området Skogvaktarkärret/Kista/Eggeby.

År 1997 var ett framgångsrikt år för hornugglorna, eftersom ca 5 par då häckade i området mellan Barkarby flygfält och Kymlingelänken. Den senaste kända och lyckade häckningen på norra Järvafältet noterades öster om Barkarby kyrkby år 1998.

Under de allra senaste åren har för övrigt endast någon enda observation av hornuggla gjorts på Järvafältet, vilket innebär att artens status som häckfågel på Järvafältet upplevs som starkt oroande.

Jorduggla

Häckande jorduggla konstaterades på eller nära Barkarby flygfält ungefär år 1970.

Detta utgör därmed områdets enda kända häckning för arten.

Pärluggla

Arten har endast konstaterats häcka vid ett tillfälle på Järvafältet. Denna lyckade häckning genomfördes norr om Nysved år 1982.

Kommer fiskgjusar att nästa år äntligen häcka på norra Järva?

Under i princip hela häckningssäsongen 2005 uppehöll sig ett fiskgjusepar på norra delen av Järvafältet. Allra mest tycks paret ha observerats vid Säbysjön, där man ofta såg paret intensivt spelflyga. Vid dessa tillfällen flög hanen gärna över sjön och visade upp en fångad fisk för honan samtidigt som han utstötte skrikande läten.

Ibland flög paret tillsammans över Säbysjön och vid något enstaka tillfälle sågs en av gjusarna flygande med en gren, troligen bomaterial, i klorna.

Förmodligen utgör det aktuella fiskgjuseparet ett ungt och nyetablerat par som tycks gilla Säbysjön. Förhoppningsvis kommer detta att visa sig kommande vår, då vi gärna ser att paret återvänder och väljer att häcka t ex vid eller i närheten av Säbysjön.

Fiskgjusar häckade fram till 1940-talet vid Väsby och i närheten av Översjön. Sedan dess har fiskgjusar endast setts bygga bo vid ett enda tillfälle på norra Järvafältet (i närheten av Älgkärrstippen (1965). Någon häckning genomfördes dock inte i samband med detta bobyge.

DÅLIGT HÄCKNINGSRISULTAT FÖR SÄBYSJÖNS SKRATTMÅSAR

Häckningssäsongen 2005 visade tyvärr upp ett mycket dåligt resultat för Säbysjöns skrattmåsar. Måsarna anlände under våren i normal tid och i lika stort antal som under de senaste åren. Den 5/5 fanns 3500 st skrattmåsar vid Säby strandäng och totalt bedömdes att ca 1500 par då påbörjat häckningen. Allt såg vid den tidpunkten således mycket bra ut.

Under månaden maj dominerade skrattmåsar som vanligt området och födotransporterande måsar anlände till strandängen från alla riktningar.

Den 21/5 observerades de första små skrattmåsongarna och allt såg fortfarande positivt ut. Nästa fas i skrattmåskolonin är då de första flygga ungar upptäcks. Även detta skedde programenligt och de första flygande ungar noterades den 20/6.

Därmed upphörde tyvärr årets positiva utveckling för skrattmåsar och i slutet av juni tvingades man inse att årets häckningssäsong skulle bli rejält dålig. Antalet flygga måsungar ökade inte i den takt som förväntades.

I månadsskiftet juni-juli fanns ca 100 flygga måsungar och totalt kom i år endast ca 300 st skrattmåsongar på vingarna.

Årets häckningsresultat blev därmed det sämsta för skrattmåsar sedan dessa återvände till Säbysjön år 1997.

År 2004, då kolonin var ungefär lika stor som i år, lyckades skrattmåsar få ca 1000 ungar flygga.

Givetvis ställer man sig frågan varför skrattmåsar lyckades så dåligt med häckningen under årets säsong.

Möjliga orsaker till det dåliga resultatet:

1. För stor påverkan av **predatorer**.
2. Felaktig **vattennivå**.
3. Kolonin drabbades av **sjukdom**.
4. Brist på föda, **näringsbrist**.
5. För kallt eller regnigt d v s otjänligt **väderförhållande**.

1. Predatorer

Under årets häckningssäsong har, enligt vad vi uppfattat, måskolonin inte drabbats av större predatortryck än tidigare.

År 2003 stördes måskolonin under hela häckningssäsongen mycket kraftigt av en **räv** som nästan bosatt sig ute på måsarnas häckningsöar. I år upptäcktes ingen räv som härjade i måskolonin och därför bör räv kunna uteslutas som orsak till årets dåliga häckningsresultat.

Det är känt att **minkar** kan knäcka en måskolonin, men i Säbysjön finns numera nästan inga minkar alls och därför kan också mink uteslutas. Bland övriga predatorer vid måskolonin fanns även i år en **gråhäger** samt som vanligt **brun kärrhök** och **duvhök**. Av dessa är det gråhägern som drabbar måsar hårdast, men denna kan, inte ens tillsammans med de båda hökarterna, ha orsakat det dåliga häckningsresultatet.

2. Vattennivå

Årets vattennivå i Säbysjön överensstämde i stort med tidigare vårens och därför bör inte detta påverkat måskolonins häckningsresultat. Samtliga måsar valde liksom tidigare att häcka ute på öarna och eftersom dessa är flytande påverkar inte vattennivån måsar.

Betydligt mer avgörande för måsarnas framgång är att säkerställa så att ingen förbindelse finns mellan öarna och fastlandet.

3. Sjukdom

Det kan givetvis inte helt uteslutas att skrattmåskolonin drabbades av sjukdom.

Ingen har dock upptäckt/rapporterat om vare sig gamla eller unga döda skrattmåsar, något som väl borde ha noterats om kolonin drabbats. En bedömning är därför att det inte var sjukdom som orsakade det dåliga häckningsresultatet.

4. Näringsbrist

I likhet med vad som gäller för en ev. sjukdom i kolonin kan inte heller näringsbrist uteslutas. Vi har dock inte uppmärksammat något som pekar på att näringsbrist orsakade det dåliga häckningsresultatet. Det är emellertid svårt att definitivt kunna konstatera näringsbrist för kolonin, men om detta varit fallet borde vi nog ha upptäckt utmärklade eller döda ungar.

5. Väderförhållandet

En bedömning är att ingen av de möjliga orsaker som redovisats enligt punkterna 1-4 utgjort den avgörande orsaken till årets dåliga häckningsresultat för skrattmåskolonin.

Under natten mellan den 28-29/5 drabbades Järfälla av ett rejält oväder med åska och mycket kraftigt och hårt regn. Även hagelskurar tycks ha förekommit. Totalt föll under denna natt ca 30 mm regn. Dessutom var temperaturen för årstiden relativt kylig.

Det intensiva regnandet uppträdde förmodligen relativt lokalt, vilket gjorde att naturen i området drabbades hårt just där regnandet drog fram.

För skrattnåskolonin inträffade den hårda regn-
natten sannolikt vid alldeles fel tidpunkt.
Eftersom årets första mycket små måsungar
upptäcktes den 21/5 bör det under perioden,
fram till ovädernatten mellan den 28-29/5,
kläckts fram en stor mängd nya små måsungar.
Det tuffa väderförhållandet tycks ha drabbat
dessa nykläckta ungar oerhört olyckligt och för-
modligen klarade inte föräldrarna av att skydda
dessa tillräckligt bra mot den svåra kombinati-
onen av regn och kyla.

Om ungarna varit någon vecka äldre hade tro-
ligen flertalet av dessa överlevt ovädernatten.

Eftersom skrattnåsungar blir flygga efter ca 35
dygn bör de ungar som blev flygga i slutet av
juni vara de som kläcktes fram allra först, d v s
ca 20-25/5.

RÖDSPOVSFAMILJ GÄSTADE SÄBY STRANDÄNG

Mitt på dagen den 22/7 anlände några verkligt
celebra gäster till Säby strandäng.
Högt ovanför oss som då stod i Säbysjöns fågel-
torn upptäcktes en grupp med fyra stycken lång-
näbbade vadare. Tanken gick först till att det var
sträckande myrspovar, eftersom det var lämplig
sträcktid för denna art just då.

När gruppen ovanför oss började kretsa, och
därefter ganska raskt sänka sig ned mot Säby
strandäng, avslöjade vingteckningen artill-
hörigheten.

Gruppen bestod av fyra stycken **rödspovar-**
en stor raritet på Järvafältet.

Vid närmare studier av gruppen, då den rastade
på Säby strandäng, visade det sig att gruppen
utgjordes av en familj, bestående av en gammal
fågel och tre ungfåglar.

Hela familjen fanns kvar på strandängen under
perioden 22-25/7. En av ungfågeln stannade
kvar t o m den 28/7.

Vid något tillfälle, bl a den 24/7 kl 9:00, sträck-
te hela gruppen iväg och tycktes därmed lämna
lokalen för gott. Kl 11:00 återkom emellertid
den gamla fågeln och kl 12:15 landade även de
unga fåglarna på strandängen. Var spovarna
uppehållit sig under de timmar de varit borta är
obekant. Desto trevligare är det då att konstatera
att de gillade Säby strandäng så bra så att de
återvände dit och dessutom valde att stanna där
under så pass lång period.

Enligt ovan redovisade resonemang bör årets
dåliga häckningsresultat för skrattnåskolonin
vid Säby strandäng orsakats av ogynnsamt vä-
derförhållande.

Eftersom skrattnåskolonierna vid Hjalstaviken
och Angarn uppvisade ett bra häckningsresultat
år 2005 stärks uppfattningen att det var det lo-
kalt hårda vädret vid Säbysjön natten 28-29/5
som orsakade det dåliga häckningsresultatet.

Framtiden kommer möjligen att visa hur korrekt
ovan redovisade resonemang är och redan nästa
år får vi väl uppleva hur måsarna reagerade på
årets dåliga häckningsresultat. En stark förhopp-
ning är givetvis att måsarna återkommer, trots
det dåliga resultatet, och att de då gynnas av
verkligt goda förhållanden, vilket därmed
medför att häckningsresultatet blir rejält bra.

Varifrån kom då denna rödspovsfamilj?
I Uppland häckar tyvärr normalt inga rödspovar.
Hittills enda lyckade häckningen i landskapet
konstaterades år 1974 vid Sturvreta.
En misslyckad häckning konstaterades i Vada-
dalen år 1973.

Juvenila fåglar ses dock ibland i Uppland.
Hösten 2003 (20-26/9), d v s betydligt senare
än ungfågeln på Säby strandäng, rastade en
grupp med 5 juvenila rödspovar vid Vendelsjön.

Mest troligt är att den aktuella rödspovsfamil-
jen, som rastade på Säby strandäng, kommer
från Finland. Där häckar arten med 25-35 par
vid Bottenviken, ungefär i höjd med Uleåborg.

Den tidiga ankomsten av ungfågeln på Säby
strandäng, jämfört med kullen vid Vendelsjön,
utesluter väl ändå inte helt att dessa utgjorde
resultatet av en lyckad häckning någonstans
i Uppland.

Tidigare observationer av rödspov på Järvafältet:

1951.06.03	1 ex. överflygande vid Kålkärret, nära Ärvinge.
1997.05.09	1 ex. rastade på Säby strandäng.
2000.04.20	1 ex. rastade på Säby strandäng.
2002.08.31	1 ex. sträckte över södra delen av Säbysjön.

FÅGELRESTAURANG VID 30-METERSPARKERINGEN

I slutet av hösten 2004 plöjde Järfälla kommun upp en yta med storlek ca 200 x 50 m belägen alldeles söder om 30-metersparkeringen. Målsättningen var att på denna yta försöka anordna en sk fågelrestaurang.

I slutet av maj 2005 såddes örter som är lämpliga för hungriga småfåglar, som t ex finkar och sparvar. Den sena sådden gör att örterna förhoppningsvis skall befinna sig i fröstadiet vid lämplig tidpunkt för att erbjuda värdefull vinterföda åt flera arter fåglar. Tyvärr påverkar vädret i mycket hög grad framgången med en fågelrestaurang av den här modellen.

Avgörande är att vädret under sensommar och höst är gynnsamt för de odlade örternas frösättning. Det får således t ex inte vara för kallt eller för blött för då kan frösättningen utebli, alternativt ruttna eller mögla fröna.

Under augusti har fågelrestaurangen lyst upp av en riklig mängd med blommande solrosor. Ett litet problem uppstod då på grund av att allmänheten började plocka dessa. För att om möjligt förhindra detta satte Järfälla kommun upp skyltar som förklarade varför blommorna var sådda.

JOK har samarbetat med Järfälla kommun vid försöket med att skapa fågelrestaurangen.

HUR ATTRAKTIVA VAR SÄBYSJÖNS NYA BOPLATTFORMAR?

Hur gick det med de plattformar som under våren lades ut i södra delen av Säbysjön?

Målartern att få häcka på de större av dessa plattformar var **silltrut** och under de första veckorna efter utläggningen uppehöll sig flera silltrutar vid sjön. Under en period sågs silltrutspar på samtliga tre stora plattformar och allt såg verkligen mycket positivt ut.

Med tiden visade det sig att ett silltrutspar gjorde ett allvarligt försök att installera sig på plattformen närmast måskolonin. Man tillbringade större delen av dagarna vid och på plattformen och valde dessutom att para sig på denna. Det såg minst sagt lovande ut.

I slutet av maj syntes tyvärr paret allt mindre vid sjön och ingen häckning genomfördes. Under hela våren och sommaren fanns emellertid silltrutar vid södra Säbysjön, där de ofta vilade på någon av de utlagda plattformarna.

I mitten av maj anlände ett par **fisktärnor** till Säbysjön som genast lade beslag på en av de små plattformarna. Efter någon dag bytte de upp sig till en stor plattform, den som ligger närmast

måskolonin. Denna plattform försvarades under ca en vecka, men tyvärr avbröt paret häckningsbestyren.

Eftersom fisktärna aldrig, åtminstone inte i modern tid, häckat vid Säbysjön hade en häckning vid lokalen naturligtvis varit mycket glädjande.

Inte helt överraskande visade även **kanadagässen** intresse för de större plattformarna. Gåspar försökte genomföra häckningar på två av plattformarna, men ingen häckning lyckades. Man får innerligt hoppas att gässen därmed lär sig att plattformarna inte utgör någon lämplig boplatz för dessa.

De nya plattformarna fungerade således inte under sitt första år som de konstgjorda häckningsöar vilket vi hoppats på.

Däremot har de tjänstgjort som **viloplats** för silltrutar, fisktärnor, skrattnåsar, fiskmåsar, storskarvar och änder vilket också har ett värde.

Vi får hoppas på att plattformarna överlever vintern med isläggning så att dessa nästa år får en ny chans till att tjänstgöra som häckningsöar för t ex silltrut eller/och fisktärna.

Inte ens alla JOKare kände väl till att.....

50-70% av **gräsändernas ägg** aldrig kläcks på grund av att ändernas bon plundras på sina ägg av predatorer i form av framför allt kråk- och måsfåglar men även av rävar och grävlingar.

(Källa: Radions Naturmorgon 2005.07.16)

sparvhök är den rovfågelart som visar upp den största storleksskillnaden mellan hane och hona.

Sörmland under sommaren 2004 fick sitt första häckande **kungsörnspar** på 156 år.

Undrar när det sista, förlåt senaste, kungsörnspar häckade på Järvafältet.

Senast en kungsörn övervintrade på Järvafältet (vid området Hägerstalund och Hästa träsk) var under vintern 1967-68. Den unga kungsörnen uppehöll sig i området under perioden 12/11 - 1/5.

JÄRVAFÄLTETS FÖRSTA HÄCKNINGSFÖRSÖK AV TRANA

Under våren, ända fram till någon vecka in i maj, uppehöll sig ett tranpar på norra delen av Järvafältet.

Paret sågs framför allt på och nära Sjögärdet, beläget vid sydöstra delen av Säbysjön, samt i det nyrestaurerade 30-meterskärret.

Observationer av tranparet gjordes främst under tidiga morgnar.

Tranparet var under en period mycket aktiva och då hördes tranornas trumpetande från Sjögärdet även dagtid.

Ibland provianterade tranorna dessutom helt öppet ute på Sjögärdet, vilket kunde observeras från bl a obsplatsen vid Säby strandäng, på motsatt sida av Säbysjön.

Tranorna observerades, framför allt hördes, ibland även från vassområdet vid Finnängen.

Om någon för ca tio år sedan vågat påstå att tranor skulle försöka häcka på norra Järvafältet år 2005, hade nog denne person ansetts ha åtminstone en skruv lös.

Man vågar nog påstå att tranor aldrig någonsin häckat på Järvafältet efter den senaste istiden. Arten har för övrigt hittills endast setts rasta i området med några få individer.

HÄCKNING AV NORDLIG GULÄRLA PÅ NORRA JÄRVAFÄLTET

Vid Säby strandäng konstaterades i år att en nordlig gulärta (hane) *Motacilla flava thunbergi* häckade med en hona, som med allra största sannolikhet var av den för vårt område normala sydliga rasen av gulärta (*Motacilla flava flava*).

Häckning av nordlig gulärta är mycket sällsynt observerat/rapporterat i Uppland och har hittills endast konstaterats vid två tillfällen (1947- Gärdet/Stockholm och 2004- Björns skärgård). Troligen har ytterligare ett antal häckningar av nordlig gulärta genomförts i Uppland, men dessa har ej rapporterats.

Följande fakta om de olika gulärteraseras häckning, utbredning samt biotopval är hämtade ur "Svensk fågelatlas":

Gränsen mellan de två gulärteraserorna följer i princip den biologiska norrlandsgränsen, men blandhäckningar mellan de två raserna förekommer i gränzonen.

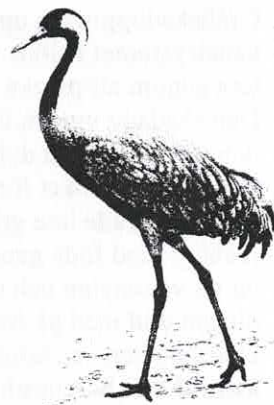
Rena förekomster av *thunbergi* finns söderut till västra Dalarna, centrala Värmland och nordligaste Gästrikland.

Däremot har vi under slutet av 1990- och början av 2000-talet kunnat glädja oss åt att många tranor sträcker över området.

Rekordmånga tranor (800 st) sträckte över Älgkärrstippen den 12/10 2003 och 9/10 2004.

Under de senaste decennierna har trana som art ökat tämligen rejält i vårt land. Eftersom tranorna, förutom att de ökat i antal, också numera tycks ha blivit mindre folkskygga kan häckningar numera förväntas i områden där arten "tvingas" uppleva mänsklig aktivitet.

Eftersom häckningar numera årligen sker vid fågellokaler som Styran och Hjälstaviken är det långt ifrån någon utopi att vi inom en snar framtid kan få räkna in trana som en av Järvafältets häckfåglar. En sådan trevlig utveckling styrks naturligtvis av årets häckningsförsök vid sydöstra delen av Säbysjön.

Den sydliga rasen *flava* dominerar helt söder om sydvästra Västmanland och norra Uppland.

I Dalarna är de bägge raserna tydligt skilda åt i sitt biotopval; *flava* väljer att häcka på fuktiga ängar medan *thunbergi* främst söker sig till myrar i barrskogsområdena.

Enligt "Svensk fågelatlas" uppskattas gulärlebeståndet till ca 170 000 par, varav ca 10 000 par utgörs av den sydliga rasen *flava*.

Den nordliga gulärlehanen på Säby strandäng sågs bl a då den tillsammans med en hona samlade insekter som paret levererade till ett bo med ungar.

Fram t o m maj 2005 fanns den sydliga rasen av gulärta upptagen på Naturvårdsverkets rödlista som missgynnad.

Numera anses emellertid denna ras så pass livskraftig att den kunnat plockats bort från rödlistan.

Gråhakedopping dog i Ravalen

Den 28/4 upptäckte Staffan Nordin en rastande gråhakedopping i norra delen av Ravalen, vilket var mycket trevligt eftersom arten är sällsynt på Järvafältet. Arten har aldrig häckat i området och de fåtaliga observationerna gäller således endast tillfälligt rastande fåglar.

Glädjen över upptäckten av gråhakedoppingen i Ravalen dämpades relativt snabbt då vi motvilligt tvingades konstatera att fågeln visade upp en skadad vinge. Att skadan var allvarlig kunde vi nog ana. En liten förhoppning fanns naturligtvis att skadan skulle självläka.

Gråhakedoppingen uppehöll sig gärna inne i kanalsystemet i sjöns norra del, där den provianter genom att plocka insekter från vattenytan. Den skadade vingen hindrade uppenbarligen doppingen från att dyka efter föda, vilket är det normala födosöket för en dopping.

Tyvärr klarade inte gråhakedoppingen att få tillräckligt med föda genom att bara plocka insekter på vattenytan och den 6/5 upptäcktes doppingen död med på östra sidan av Ravalen.

Dödsorsaken var sannolikt födobrist, men man kan väl inte helt utesluta att doppingen drabbades av någon inre skada då den skadade vingen.

Naturligtvis är det av intresse att få veta hur gråhakedoppingen skadade sig. Misstankarna är dock starkt riktade mot att den kolliderat med den stora kraftledning som passerar över Ravalen, eftersom det är känt att fåglar, bl a svanar tidigare "krockat" med denna ledning.

Många fåglar, som t ex doppingar, sträcker på natten vilket naturligtvis ökar risken för dessa att kollidera med t ex kraftledningar.

Att fåglar kan krocka med luftledningar även i fullt dagsljus blev undertecknad med flera vittne till då en adult skrattmå flög rakt in i en ledning vid Svartsjö dämma (Ekerö kommun). Måsen störtade ner i våtmarken, där den med bruten nacke kämpade någon minut innan den avled.

Ett önskemål är givetvis att denna typ av fågeldöd minskas så mycket som möjligt. På platser där det är känt att t ex ett omfattande fågelsträck förekommer har man monterat stora färgade "bollar" på ledningarna. Enligt vad undertecknad känner till har fågeldöden ofta minskat genom sådana insatser och en förhoppning är att allt fler ledningar markeras så att fåglarna klarar av att upptäcka dessa.

Enligt Rikard Dahlé har det aktuella kraftledningsföretaget informerats om att deras ledning över Ravalen skapar problem för fåglarna.

Numera grävs alltfler ledningar ner i marken, men vi kan nog knappast räkna med en så omfattande förändring beträffande luftledningen över Ravalen.

Vad vi kan hoppas på är väl att få luftledningarna markerade med "bollar", vilket naturligtvis kostar en mängd pengar.

För att få ledningsägaren att markera ledningarna gäller nog endast påtryckningar inklusive dokumentation om ledningsdödade fåglar.

Du som upptäcker en som du tror ledningsdödad fågel i Ravalen bör därför meddela detta till Rikard Dahlé eller undertecknad.

Nötkråkor - minskning

Under år 2004 noterades en mycket kraftig minskning beträffande antalet observationer av nötkråkor på norra Järvafältet. Inte ens från tidigare pålitliga platser som Älgkärrstippen och Fornborgsberget gjordes särskilt många obsar. Under åtskilliga höstar tidigare utgjorde nötkråkornas födotransport från framför allt Hansta ett trevligt inslag i samband med sträckskådningen från Älgkärrstippens topp.

I "Fåglar i Uppland" (4/2004) under rubriken "Var tog nötkråkorna vägen?" anses arten minskat påtagligt under det senaste decenniet. Vid samtal med erfarna uppländska ornitologer är man överens om att nötkråkorna minskat katastrofalt (kanske med 70-90 %) under senare tid i landskapet. Detta är extra noterbart eftersom Uppland bedöms vara ett de fyra nötkråketätaste landskapen i landet.

Naturligtvis söker man finna orsaken till denna tydligt negativa förändring. Ofta kan man relatera faunaförändringar till att biotoper förstörts eller drabbats av omfattande förändringar, men för norra Järvafältet får man noga söka efter ett annat svar. Området är sedan flera decennier naturskyddat och under relativt lång tid har inga mer omfattande biotopförändringar genomförts här. Områdets skogar innehåller fortfarande en hel del hassel, viktig vinterföda för nötkråkorna, samt rikligt med tät och fuktig granskog som lämpar sig bra för artens häckning.

Under innevarande hösts inledning är antalet observationer av nötkråkor betydligt större i jämförelse med under motsvarande tid fjol. Mycket positivt och vi håller givetvis tummarna för att denna trevliga utveckling fortsätter.

Norra Järva - stararnas paradis!

JOK har under åren satt upp flera hundra fågelholkar på norra Järvafältet. Holkarna, vilka tillhandahållits av Järfälla och Sollentuna kommun, har nyttjats i mycket hög grad och bostadsbristen bland hålhäckare i området verkar i princip vara omätlig. Detta trots att norra Järvafältet erbjuder ovanligt rikligt med naturliga bohål.

De senaste två åren har vi satsat på att sätta upp extra många starholkar och denna prioritering har verkligen mottagits väl av stararna.

Vid Väsby sjöäng, där ca 20 starholkar sattes upp våren 2004, kikade i början av juni nästan flygfärdiga starungar ut i flertalet av holkarna. I 30-meterskärret, där holkar sattes upp våren 2005, häckade starar i nästan samtliga holkar. I dungen vid obsplatsen på Säby strandäng sattes fyra starholkar upp och samtliga nyttjades. Som holkuppsättare känns det naturligtvis mycket trevligt att ha så tacksamma "kunder" som stararna.

I slutet av juli rastade stor mängd starar i området, bl a ca 1500 ex. på Barkarbyfältet den 24/7.

Enligt "Svensk fågelatlas" (1999) har staren gått kraftigt tillbaka i stora delar av landet sedan 1970-talet. Artens tillbakagång anses tyvärr fortsätta och därför är det extra glädjande att vi genom holkuppsättning kan bidra till att arten fortfarande trivs så utomordentligt bra hos oss.

Snatteband - nästan ny häckart på Järvafältet

Från mitten av maj uppehöll sig ett snattebandspar på Säby strandäng. Paret uppträdde på ett sätt som skapade förhoppning om att vi åtminstone kunde få notera artens första häckningsförsök någonsin vid Säbysjön.

Den 27/6 upptäckte Johan Wallin en nykläckt snattebandskull på Säby strandäng och därmed kunde vi konstatera att **snatteband för första gången någonsin häckat vid Säbysjön**. Häckningen resulterade i 8 flygga ungar.

Snatteband har endast konstaterats häcka en gång tidigare på Järvafältet - Ravalen 1960. Arten har hittills alltid utgjort en tämligen sällsynt besökare vid såväl Ravalen som Säbysjön.

Under de senaste höstarna har grupper med över 30 snattebander rastat i Råstasjön, men någon häckning i denna sjö har, enligt undertecknads kännedom, hittills ännu ej ägt rum.

Brutala storlommar

I JOK-bladet nr 2/2004 beskrev undertecknad hur en av Säbysjöns storlommar dödade en knipunge. Den dramatiska och något olustiga upplevelsen skapade en mängd frågor. Varför dödar en storlom en liten försvarslös knipunge. Lommen åt inte upp ungen, så någon form av födojakt var det aldrig frågan om. Och naturligtvis undrar man hur ovanligt det är att storlommar ägnar sig åt den här typen av slakt?

På Club 300s hemsida ("Brevduvan") förekom under våren några inlägg som behandlade storlommarnas brutala beteende. Några av inläggen redovisas nedan i förkortad versioner.

"Har följt ett lompar som häckat några år i en liten sjö i Sundsvallstrakten. Vid ett tillfälle iakttog jag hur lommarna dök upp intill en kanadagåsfamilj med relativt nykläckta ungar, varpå de gick till attack mot ungarna. De tog dem i näbben och ruskade på huvudet. De tog dem ner under vattnet. Av allt att döma med avsikt att döda. Det misslyckades dock denna gång.

Märkligt beteende, verkar som att lommarna ser alla fåglar i sin närhet som konkurrenter."

En person i södra Dalarna, med mångårig erfarenhet av knipor och storskrakar som häckat i hans holkar, lämnade följande beskrivning. "Vid några tillfällen har han sett att när kniporna kommit ut på sjön med sina ungar, så har storlommar attackerat ungarna och bitit ihjäl en del och kastat upp dem i luften en bit men inte tagit dem som föda. Det var tre lommar och de dödade 5 ungar som då låg kvar i vattnet och flöt.

Visste inte att storlommar var så aggressiva mot andra sjöfåglar, men kanske är detta beteende inte ovanligt!?"

"En annan iakttagelse värd att nämnas gäller en knipkull som kommit bort från honan strax efter kläckningen och ungarna sökte sig mot en storskrakehona istället. Detta visade sig ödesdigert för dem då skrakhonan tog 3-4 st av knipungarna som åts upp direkt. Som synes finns många olika faror som lurar, och inte bara i vassen."

Bra häckningsår för brunänderna

Brunänderna på norra Järvafältet lyckades i år bättre än på åtskilliga år med häckningen. Vid Ravalen konstaterades 5 st lyckade häckningar och i södra delen av Säbysjön upptäcktes 7 st kullar.

En historisk återblick berättar att brunänder häckade tämligen allmänt i Ravalen och Säbysjön (JOKs Fågelförteckning 1968). Enligt en mer omfattande inventering häckade ca 10 par vid Säbysjön år 1970 (R. Carlsson).

Häckningsresultat för brunänderna 1990-2005:

1990-92 1-2 häckningar/år i Säbysjön.

1993-97 saknades häckningar på norra Järva.

1998-2000 1 häckning/år i Ravalen.

2001-02 1 häckning/år i Säbysjön.

2003 1 häckning Ravalen och 1 häckning i Säbysjön.

2004 4 häckningar i Säbysjön och 1 häckning i Ravalen.

2005 7 häckningar i Säbysjön och 5 häckningar i Ravalen.

Det är synnerligen trevligt att brunänderna lyckats så bra i "vårt" område under år 2005, eftersom arten just i år uppförts på SNV:s k rödlista, detta under kategorin "Missgynnad".

Säbysjöns storlomsungar försvann

Storlom började häcka i Säbysjön år 1988 och från år 1997 har 2 par i princip varje år valt att försöka häcka vid sjön.

Häckningsresultatet har totalt sett varit mycket bra för arten och vi har nästan samtliga år kunnat glädja oss åt att få se storlomsungar i Säbysjön. Vid två tillfällen, 1997 och -99, lyckades t o m båda lomparen få ungar flygga.

Årets häckningssäsong startade lovande. Båda paren var tidigt på plats och det sköda paret visade upp två st ungar den 26/6. Dessa kunde ses fram till mitten av juli, men från denna tidpunkt saknas observationer av lomungarna.

Tyvärr tvingas vi konstatera att inga lomungar kom på vingarna vid Säbysjön år 2005.

Naturligtvis skulle det vara mycket intressant att få veta vad som hände med de två storlomsungarna. Mest troligt är väl att någon predator lyckats ta ungar. Man kan givetvis inte utesluta att sjukdom drabbat lomungarna. Däremot vågar man nog påstå att näringsbrist inte orsakade till lomungarnas försvinnande eftersom tillgången på småfisk tycktes vara tämligen god.

Storlomsparet i Översjön lyckades få båda sina ungar flygga.

Rara sångare kom i uruselt väder

Under vårens dittills värsta ovädernatt, med regn och åska, anlände flera rara arter sångare. Redan under kvällen den 28/5 började det regna i vårt område, ett regn som fortsatte hela natten. På morgonen 29/5 var vädret betydligt trevligare och under denna dag noterades åtskilliga nyanlända fåglar, bland dessa några rara sångare.

Väster om Järfälla kyrka upptäcktes både kärrsångare och härmsångare, vid Hägerstalund sjöng en härmsångare och vid Säbysjöns fågeltorn satt en trastsångare.

Dessa rara sångare anlände samtliga till norra Järva under ovädernatten.

Visst blir man en aning förundrad över att dessa småfåglar anlände just en sådan ruggig natt. Att man verkligen och av fri vilja valt att sträcka i detta oväder.

En viss förståelse hade man väl haft om dessa fåglar stött på ovädret när de kom upp till vårt område och därför valt att avbryta sträckflygandet och stanna här. Men eftersom det regnade redan kvällen innan, och att ovädret dessutom liksom fåglarna kom söderifrån, håller ju inte riktigt denna teori.

Mer troligt är att fåglarna valt att sträcka direkt efter ovädret och så att säga låg i suget efter detta.

Det är som synes inte alltid så lätt att försöka förstå fåglars handlande, men detta är ju något som i hög grad tillför mycket av ornitologins tjusning och spänning.

Gråhägern även i år i måskolonin

Även denna häckningssäsong fick skratmås-kolonin vid Säby strandäng ovälkommet besök av den gråhäger som därmed för sjätte året i rad frossade på skratmåsungar.

Gråhägers uppträdande vid måskolonin, där den relativt enkelt klarar av måsarnas försvar, tycks vara mycket ovanligt. Normalt borde skratmåsarna klara av att skrämja iväg en gråhäger och detta i synnerhet vid en så stor måskoloni som den vid Säbysjön.

Eftersom skratmåsarna detta år lyckades ruva fram färre ungar än tidigare bjöds gråhägern således också på mindre mängd föda. I och med bristen på ett stort och lättfångat antal skratmåsungar tvingades väl hägern att lära sig fixa annan föda än måsungar. En stillsam förhoppning är att denna kunskap består till nästa häckningssäsong, vilket i så fall skulle skapa en behagligare tillvaro för skratmåsarna.

Ung kanadagås med defekta vingar

De av er som under sommaren/hösten besökt Säby strandäng har förmodligen upptäckt en ung kanadagås med konstiga/trasiga vingar. Denna "skada" är en trist defekt, ofta benämnd för skruvvingar, som är ärftlig och endast tycks förekomma i Mälardalen. Åtminstone ansågs det så i slutet av 1990-talet.

Skruvvingarna orsakas av en s k mutation av recessiv typ, vilket innebär att de gener som skapar denna genetiska defekt måste finnas lagrade hos båda föräldrarna. Anlaget kan alltså överföras, trots att båda föräldrarna ser helt friska och normalt skapade ut, och drabbas då någon/några av ungarna i kullen. Antingen på båda vingarna eller bara på den ena.

De gäss som drabbas av skruvvingar behåller dessa livet ut och kan alltså aldrig bli flygga. Normalt blir därför dessa ungar inte särskilt gamla.

De första kanadagåsungarna med skruvvingar vid Säbysjön upptäcktes år 1997. Därefter, fram till årets enda defekta unge, har möjligen ytterligare någon/några ungar drabbats av skruvvingar vid Säbysjön.

Enligt uppgift från 1997 drabbades ca 10% av kanadagåsungarna vid Råsta- och Lötsjön av skruvvingar. De flesta av dessa defekta ungar brukade skjutas av under hösten.

Enligt egna iakttagelser fanns kanadagäss med skruvvingar vid Angarnsjöängen redan under i början av 1980-talet.

Mindre skrikörn sträckte över norra Järva

Årets hittills s k tyngsta art på Järvafältet är den **mindre skrikörn** som den 6/6 sträckte västerut över 30-meterskärret/Älgkärrstippen/Säbysjön. Skrikörnen observerades av 6 st mycket nöjda JOKare placerade nära 30-metersparkeringen. Örnen passerade på trevligt bra observstånd och viktiga artkaraktärer framgick med önskvärd tydlighet.

En s k raritetsrapport är inlämnad till Stockholms Ornitologiska Förening som, enligt kutymenten för så här rara fåglar, förmedlat denna vidare till Sveriges Ornitologiska Förenings raritetskommitté.

Förhoppningsvis kommer observationen att godkännas av SOFs RK och i så fall utgör detta fynd nr 2 av arten i Stockholms rapportområde. Det första fyndet av mindre skrikörn i området gjordes vid Säbysjön den 30/7 1999.

Pressextra! Stäpphök över Ravalen

Den 5/9 sträckte en **utfärgad hane stäpphök** över Ravalen i riktning mot nordväst. Stäpphöken observerades från Fornborgsberget av "Matte" Weiland samt i närheten av Pommernparkeringen vid östra sidan av Ravalen av Roland Jarvad.

Fyndet utgör det 2:a av arten på Järvafältet. Fynd nr 1 gjordes vid Säbysjön den 6/5 2003.

Påminnelse om höstens innekvällar

Lokal: Naturskolan, Väsby gård. Parkering vid Bögs gård, därifrån ca 1 km promenad till Väsby gård. Efter föredraget bjuder klubben på fika med bröd.

Tid: kl. 19.00

Tisdagen 4 okt. Antarktis – fåglar och djur

Lars-Olof Johansson, JOKare och tidigare kassör i StOF, kommer att visa oss bilder och berätta om det fantastiska fågel- och djurlivet på Antarktis och kanske några Subantarktiska öar. En försmak kan fås om man tittar på hans hemsida "<http://www.lo-naturephoto.se/>". Hemsidans bilder lovar mycket gott...

Tisdagen 1 nov. Våra stora svenska rovdjur

Två av JOKs grundare **Anders Bjärvall** och Robert Franzén (som tillika var klubbens förste ordförande) tillhör sedan länge landets allra främsta rovdjursexperter. Denna kväll har vi glädjen att bjuda in Anders Bjärvall, som nyligen avslutat en trettioårig gärning på naturvårdsverket, dedicerad åt våra stora rovdjur. Anders kommer att guida oss i ord och bild om rovdjurens liv och leverne. Måhända kommer vi också få höra en aning om svensk rovdjurspolitik.

GUIDNINGAR VID SÄBY STRANDÄNG VÅREN 2005

Under våren genomförde JOK 4 st fågelguidningar på kvällstid vid Säby strandäng med **Tommy Eriksson** som ansvarig "projektledare".

Guidningarna annonserades på anslagstavlor ute på norra Järvafältet, i JOKs vårprogram, på JOKs hemsida samt vid de utställningar som JOK hade på biblioteken i Järfälla och Sollentuna under april-maj.

Vårens arrangemang får väl betecknas som ett litet test på bl a hur stort intresse allmänheten visar för denna typ av aktivitet.

Antalet deltagare var i medel ca 20 st - störst antal noterades den 19/5 med ca 30 deltagare. Av deltagarna uppskattades det att ca hälften var JOKare. Övriga var "nya" besökare vid Säby strandäng som alla visade upp ett nyväckt och spirande intresse för fåglar.

Vid en eventuell fortsättning av guidningarna vid Säby strandäng får man ta ställning till om dessa skall annonseras ut mera omfattande, som t ex i lokalpressen.

Vid en sådan utökad annonsering bör vi förvänta oss ett större deltagarantal, vilket kommer att kräva en större insats från JOK.

Under vårens guidningar, med som mest ca 30 deltagare, assisterades Tommy av undertecknad. För att klara av att guida ännu fler deltagare, där dessa förhoppningsvis får med sig ett positivt minne och ett ökat fågelintresse efter en kvälls givande skådning, krävs sannolikt fler guider.

Känner du för att medverka vid en eventuell fortsättning av JOKs kvällsguidningar på Säby strandäng under våren 2006 går det bra att kontakta Tommy Eriksson eller Olle B.

FÅGELSKÅDNINGENS DAG

Den 8/5 arrangerades över hela landet "Fågelskådningens dag" och JOK medverkade som vanligt.

I solsken, dock efter en kylig natt, genomfördes en fågelvandring med start från Bögs gård. Exkursionsledare var **Rikard Dahlén** och antalet deltagare 35-40 st. Vandringen avslutades på utsiktsberget vid södra Ravalen, där exkursionsdeltagarna tillsammans med flera JOKare skådade och fikade under några timmar.

Till aktiviteterna på utsiktsberget anslöt sig ytterligare något tiotal fågelintresserade som inte valt att delta på fågelvandringen.

Ett tack till Rikard och övriga JOKare som ställde upp och bidrog till att göra "Fågelskådningens dag" intressant och trevlig för de fågelintresserade som mött upp.

XENUS - JOKs ungdomsgrupp

Runt årsskiftet (2004-05) bildades **Xenus**, JOKs ungdomsgrupp.

Vid starten utgjordes gruppen av endast några få skådande ungdomar. Antalet medlemmar i Xenus har emellertid stadigt ökat och efter sommaren består gruppen av 15-20 medlemmar i åldern 12-17 år.

JOKs ungdomsgrupp presenterades i Stockholms Ornitologiska Förenings medlemstidning nr 2/2005. I presentationen framgick att gruppens mål är att få fler intresserade för fågel-skådning och att man därigenom ska få chansen att träffa vänner med samma intresse.

Man betonar också i presentationen att ingen ska känna att han eller hon inte är tillräckligt bra, för det finns inga som helst krav på kunskaper för att komma med och skåda i Xenus.

PS: För den som eventuellt undrar vad namnet "Xenus" kommer ifrån, så är det hämtat från tereksnäppans latinska benämning *Xenus cinereus*.

Namnvalet kan möjligen bero på att en tereksnäppa, som är en mycket stor raritet i vår del av landet, rastade på Säby strandäng den 7/5 2002.

Kontaktpersoner för Xenus är:

Agnes Zakrisson, 583 518 47, 0730 26 96 30.

Josefin Svedberg, 583 523 11, 0708 44 73 67.

Uppgifter om JOKs ungdomsgrupp finns även på klubbens hemsida (jok.hemsida.net).

Vårexkursion i Nyköpingstrakten 17 april

Deltagare: Harald Ehrenborg, Stellan Ekner, Orvar Fredriksson, Ulla Hagberg, Stig Holmstedt, Thord Holst, Anders Lindberg, Kjell Sahlberg, Bengt Samuelsson, Maud Samuelsson, Örjan Sjögren, och Ivan Lodegård Sjögren.

Istället för Örudden och Landsort förlades JOKs traditionsenliga vårexkursion i år till Nyköpingstrakten och ett urval av de fina inlands- och kustlokaler som finns kring Nyköping. Uppenbarligen ett uppskattat initiativ då inte mindre än 12 JOKare deltog i exkursionen och för många av deltagarna var de besökta lokalerna nya.

Första stoppet blev vid Skåraviken och Skåra viltvatten där samtliga simänder kunde prickas av tillsammans med Svarthakedopping, Skrån-tärna mm. På vadarfronten noterades Storspov och mindre Strandpipare. En fågelokal definitivt värd ett besök vid den här tiden på året.

På väg till nästa lokal, Vadsjön drog en Stenfalk över vägen och därtill noterades Brun Kärrhök och Skogsduva. I Vadsjön var det gott om simänder och på exkursionslistan tillkom Sångsvan och Skogssnäppa.

Därefter lämnade vi inlandslokalerna och sökte oss till Strandstuviken där vi bl a kunde pricka av Vitkindad gås, Gravand, Bergand, Strandskata, Rödbena och både Större och Mindre Strandpipare. En lite mer udda obs var en kvardröjande Snösparv.

Nästa stopp, som också blev det sista på denna exkursion, var naturfagra Hummelvikshamn och Ängsudden med mycket Ejder och ett tiotal Alfåglar. På vägen dit sågs även en Blåhökhona och utanför Ängsudden som förväntat några Havsörnar.

Totalt sågs under denna sköna vårdag 71 arter vilket gav ett bra tillskott till årslistan för de flesta.

Exkursionsledare: Stig Holmstedt och Anders Lindberg

ÄNNU FLER NYA MEDLEMMAR HÄLSAS VARMT VÄLKOMNA TILL JOK

Christina Blomberg, Kista
Ove Hellstrand, Järfälla
Tommy Karlsson, Kista
Bim Larssén, Bromma
Lars Larsson, Sollentuna
Ari Määttä, Solna

Lars Noaksson, Hässelby
Jannike Nordensson, Kista
Carl-Magnus Svahn, Sollentuna
Britt-Marie Svensson, Järfälla
Jannica Wilhelm, Solna
Leif G Åkerblom, Sollentuna

JOK:s SVARTHAKEDOPPING,

i form av klisterdekal, kan köpas av
Olle Bernard, Roland Jarvad,
Mats Weiland och Bengt Sundberg.
Pris: 10 kr/st

Öland 18-22/5 2005

Deltagare: Hans Elleby, Rasmus Elleby, Orvar Fredriksson, Stig Holmstedt (ledare), Lars Käll, Jon Jörpeland, Jukka Markkanen, Kjell Sahlberg, Gunnar Siljestrand och Örjan Sjögren.

18/5. Resan ner var lugn utan några större larm. Efter att ha kommit över Ölandsbron åkte vi direkt till Beijershamn för att se den *svartbenta strandpipare* som hade varit där hela veckan. Den sprang omkring tillsammans med sina större släktingar *större strandpipare*. Vi hade väldigt tur med arten eftersom vi senare skulle få veta att detta var den sista dagen man såg den. Det fanns också många *mosnäppor*, *kärnsnäppor* och en del *brushanar*. Vi hade också tänkt leta efter en ägretthäger som funnits vid Mellbyör, men mörkret började komma så vi åkte istället mot den gård som vi hade hyrt och som skulle bli vårt hem för de närmaste fyra nätterna, Gamlegärde mitt ute på Alvaret. Det var en stor och bekväm gård och eftersom det var bara vi där var det lugnt och skönt.

19/5. Vi gick upp tidigt på morgonen för att bege oss till södra udden. Innan vi klivit ur bilen fick vi se det första *prutgåssträcket*. I den flocken fanns det också en *snögås*. På stranden gick *roskarlarna* tillsammans med *sandlöparna* och letade föda i tången. *Ljungpipare*, *småskrake*, *turkduva*, *rödspov* och *ärtsångare* var exempel på arter på udden. Flera *prutgåssträck* hann passera innan vi återvände till bilen och åkte till södra lunden. Där plockade vi snabbt in *svartvit*, *grå* och *mindre flugsnappare*. Det var även en hel del sjungande fåglar som t.ex. en *härmsångare* som uttömde hela sin repertoar av läten medan vi gick genom skogen.

Innan vi åkte vidare till Eckels udde stannade vi en stund vid Degerhamn. Där kunde vi lätt hänga in en hona av *svart rödstjärt*. Väl framme vid vårt nästa stopp kunde vi njuta av mängder av *skärfläckor* och *gravänder* men också *större strandpipare*, *roskarl* och *småspov*. Efter en välförtjänt fika fick vi nya krafter och hoppade in i bilarna, från vilka vi fick se både *rapphöns* och *ängshök* inom loppet av några minuter. Lite senare kom vi fram till Petgårde träsk, en bra pungmeslokal. Efter att ha tittat oss mätta på två *gråhakedoppingar* och ett gammalt pungmesbo fick vi äntligen se vad vi hade kommit dit för. *Pungmesen* höll på att bygga ett bo uppe i lövverket på en björk. Helt orädd flög den fram och tillbaka till boet trots att vi bara stod några meter därifrån! Medan vi stod där kom också

en *järnsparv* och satte sig en kort stund i en trädtopp. Nöjda åkte vi vidare till Södviken där det ofta ses en del spännande vadare. Det dröjde inte länge innan vi fick se fem *myrsnäppor* som gick runt bland en massa *mosnäppor*.

Nästa stopp var Hallnäs udde där vi fick fina obsar på *havsörn*, *småtärna* och fyra *smalnäbbade simsnäppor* som simmade runt i cirklar på sitt karakteristiska vis i en liten vattensamling.

Det hade hunnit bli eftermiddag när vi parkerade vid Lilla Horn, känt för sina *halsbandsflugsnappare*. Efter att ha letat ett tag fick vi äntligen se den efterlängtade flugsnapparen som vi missat på så många ställen. Vi gjorde sedan ett kort besök vid den fina udden Södra Holm med bla ytterligare sju *smalnäbbade simsnäppor*. Efter en god middag på restaurang körde vi mätta och glada tillbaka till huset lite senare på kvällen. Som en avslutning på den fina dagen kunde vi höra den första *kornknarren* för resan efter att ha stoppat vid vägkanten vid Gräsgård. Kornknarren blev den 121 arten för dagen vilket betydde nytt dagsrekord inte bara för denna resa utan också för alla andra tidigare vår-resor till Öland inom JOK så långt Stikkan kunde komma ihåg.

20/5. Nästa morgon hade vi samlat nya krafter och vi begav oss ut igen. Förmiddagen skulle dock ge dålig utdelning. Trots att vi besökte lokaler som södra udden, norra lunden, Sibyllas, Ventlingedungen och Stormaren resulterade det bara i en *kärrsångare*, två *havsörnar* och *gråhakedopping* på bo. Eftermiddagen skulle visa sig bli bättre. Vi hade fått reda på att det skulle finnas en *trastsångare* vid Ekelunda så vi beslöt oss för att åka dit. Det visade sig vara en lite vilse *trastsångare*, långt bort från närmaste vassparti, som höll till i ett litet buskage vid ett dike bakom en gård bredvid en åker. Eftersom man bara fick se glimtar av den tillsynes skygga fågeln fick alla i gruppen inte se den.

Strax efter vi hade hoppat in i bilarna kom ett larm, en *svarthuvad sparv* hade just synt till vid Kungsgården! Snabbt ändrade vi våra planer och började köra söderut. Trots att vi var ivriga att få se den sällsynta gästen tog vi oss tid till ett snabbt stopp vid ICA för att inhandla mat till den gemensamma måltid vi skulle äta på

kvällen. Med alla ingredienser till spagetti och köttfärssås inne i bilen kunde vi äntligen fortsätta mot Kungsgården. När vi väl kom fram var det inte svårt att lista ut var den svarthuvade sparven befann sig. Några hundra fågelskådare stod i en stor halvcirkel runt ett träd med kikarna riktade åt samma håll. Det var bara att fälla upp tubkikaren och - där satt den! En utfärgad hanne, helt stilla på en gren. Hela tiden kom det nya fågelskådare och anslöt sig. Vi stod där och njöt av den lilla fågeln innan den tröttnade och flög iväg. Eftersom vi var nöjda beslöt vi oss för att inte försöka hitta den igen, och tur var väl det eftersom den inte syntes mer. Vi satte oss i bilarna och åkte till huset för att laga mat. Middagen som lagades av frivilliga, hungriga skådare, ledda av vår köksmästare Orvar, visade sig bli en kulinarisk höjdpunkt. Alla höll nog med om att det var bland det godaste de ätit på länge.

Med den svarthuvade sparven i tankarna och spaghetti med köttfärssås i magen kunde vi somna gott även den tredje kvällen.

21/5. Dag fyra åkte vi tidigt på morgonen till Norra Lunden. Där fick vi både se och höra *rosenfink* och som grädden på moset hade vi en kanonobs på *halsbandsflugsnappare*. Lite längre bort fick vi höra *mindre korsnäbb* och spelande *storspovar*.

För att komplettera artlistan för turen åkte vi även till ett ställe där det hade häckat *silltrut* på ett tak förra året. Mycket riktigt var de kvar även i år, så vi kunde köra vidare till Triberga träsk. Där fick vi se några *dvärgmåsar* som flög runt i den stora *skrattnäskolonin*. Trots sin ringa storlek var det *de* som jagade skrattnäskolonerna.

Resten av dagen blev rätt lugn men som avslutning beslöt vi oss för att laga ännu en gemensam middag. Några ville ändå gå på restaurang så de missade Orvars mycket goda Chicken à la King. De får skylla sig själva!

22/5. Som vanligt började vi nere vid udden, men innan vi kom dit flög en *nattskärva* upp från Fyrträdgården och sen ner igen på samma plats. Tyvärr hann inte alla se den. När vi kom ner till själva udden fanns där rastande *roskarl* och *sandlöpare* som vanligt. Efter några dåliga sträckdagar så började sträcken komma igång igen, med bl.a. många *prutgåsflockar* och en *tordmuleflock*. Vi bestämde oss för att stanna kvar en stund längre en vad vi först tänkt oss vilket var ett lyckodrag. Först en *svartkråka*, sedan en insträckande *svarttärna* och två rastande *kentska tärnor*. När vi skådade som mest kom ett larm. Nu är det något från Öland, ropade Stickan. En *citronärta*, hona, pulsen steg något. PÅ UDDEN! Ropade Stickan. Vi som hade gått lite åt sidan av den stora huvudgruppen halvsprang nu tillbaka mot pölen där citronärlan skulle sitta. Vi letade lite runt pölen, men sen bestämde vi oss för att gå och titta efter en *kaspisk trut* som rastade på udden. När vi sett denna fågel gick vi nu tillbaka mot citronärlan. Vi kom precis för sent för att se den flyga bort mot parkeringen. Vi sprang dit. Efter en stund ropade en från fågelstationens personal att den var tillbaka vi pölen. Efter att vi sprungit tillbaka dit ställde vi oss bakom restaurangen och där! Äntligen fick alla se den bra, där den sprang omkring på marken!

Vi åkte sedan vidare för att skåda lite vid Kungsgården. Här såg vi ännu en *svart rödstjärt*, även den en hona, och sen blev *rörhöna* och *kattuggla* exkursionskryss. Sedan började det regna och vi drog oss hemåt. Vi stannade bara en kort stund vid en åker där det skulle finnas en turturduva men den bommade vi tyvärr. Därefter styrdes kosan mot Stockholm, en köfyllt hemresa efter 151 arter totalt och över 90 kryss för alla deltagarna, mycket tack vare Stickans lokalkännedom och grundarbete.

En trevlig och väldigt lyckad resa, tyckte vi som gjorde den!

Rasmus Elleby och Jon Jörpeland

JOK-bladet 2/2005

Bidrag till detta JOK-blad har lämnats av **Rasmus Elleby, Tommy Eriksson, Stig Holmstedt, Jon Jörpeland, Anders Lindberg** och **Agnes Zakrisson** samt som vanligt av ett stort antal mycket ivriga ryktesspridare.

Bidrag, uppslag, idéer m m till kommande JOK-blad mottages tacksamt.

USA - CANADA 4 – 19 juni 2005

Deltagare: Angelica Aronsson, Mikael Frost, Stig Holmstedt (Ledare), Anders Pettersson och Henrik Waldenström.

Vi tar oss sakta uppför slutningen genom den vackra ädellövskogen i Clear Creek Valley. Solljuset strilar ned genom det täta lövverket och stämningen är närmast pastoral. There – a Parula Warbler, ropar John. Som vanligt är det svårt att få annat än korta glimtar av den lilla trädtoppskulkande skogssångaren, men jag plockar snabbt upp min Ipod och kör igång den surrande sången. Reaktionen blir ögonblicklig – parulan kommer farande och börjar snurra vilt omkring oss. Men när vi slutar att spela lugnar den ned sig och börjar att sjunga tillbaka från en låg gren. Vi får en praktobservation och inte ens våra guider John och Carrie, båda mycket erfarna skådare, har sett en sjungande parula så bra. Dagens sextonde skogssångare, alla så här fint sedda, har hängts in – en knockout-start på vår resa !

Syftet med resan var att få se så många som möjligt av fåglarna kring de stora sjöarna, i synnerhet wood warblers, på häckplats och i häckningsdräkter under en optimal tid på året. Som framgår av denna rapport lyckades vi mycket bra med detta.

4/6 Efter en lång, men händelselös flygning med British Airways via London anlände vi planenligt till Toronto kl 14.35 på eftermiddagen. Passkontrollen gick snabbt liksom uttaget av bil, en splitter ny (hade gått 10 kilometer !) silverfärgad sjusitsig Dodge Grand Caravan. Snart var vi på rull mot Niagara Falls. Vi passerade mycket bebyggda områden och däremellan var det tätt mellan vingårdarna – att det odlades vin i denna del av Canada och i sådan omfattning förvånade åtminstone mig. I farten kunde vi identifiera *Double-crested Cormorant*, *Ring-billed Gull*, *Turkey Vulture*, *Mourning Dove*, *Chimney Swift*, *American Crow*, *Tree Swallow*, *American Robin*, *European Starling* och *Common Grackle*. Att se fallen var naturligtvis ett måste och från den kanadensiska sidan har man en utsökt utsikt över både the Horseshoe Falls och the American Falls, båda ofattbart imponerande. Nedanför fallen satt otaliga trutar, i huvudsak *Ring-billed*, men även några *Herring Gulls*. *Tree Swallows* flög runt och *Red-winged Blackbirds* lät höra sina nasala sånger i kantzonerna mot floden.

Sedan kom den fruktade gränsövergången som mycket väntat tog över en timme. Passpoliserna var precis lika osympatiska och byråkratiska som jag minns dem från tidigare resor – märkligt hur man i ett så vänligt och välkomnande land som USA kan finna en sådan utsökt samling idioter. Hur som helst – när eländet väl var överståndet tog vi oss till vårt hotell och intog en god middag på en japansk restaurang i närheten. När vi lade oss kunde jag konstatera att vi varit uppe och på resande fot i ganska precis 24 timmar.

5/6 Vi steg upp tidigt och började med frukost på ett närbeläget Bob Evans. Här blev ordningen återställd – vi träffade nu, liksom i fortsättningen, normala, vänliga och serviceinrikade människor av den typ jag mindes så väl från alla mina resor till USA mellan åren 1965 och 1983. Sedan drog vi ner till den amerikanska sidan av fallen. De ses bäst från en väldigt fin omgivande park där vi i förbigående noterade bl a fem *Black-crowned Night Herons*, *Warbling* och *Red-eyed Vireo*, *Northern Cardinal*, *Song* och *Chipping Sparrow*, *Yellow Warbler*, *Barn Swallow* och *Black-capped Chickadee*. Innan vi lämnade Niagara Falls skymtade en *House Finch* vid vägkanten.

Nu vidtog en lång bilfärd om ca 60 mil, dock i huvudsak på motorvägar och i ett grönt och i stora delar pastoralt landskap. Vi stannade i staden Westfield som jag hade fått uppgift skulle vara vara en Amish Town. Detta visade sig vara fel, men staden var mycket trevlig, med prydliga vita villor bland högstammiga lövträd och med the Star Spangle Banner på nästan varje förstukvist. Detta med de talrika flaggorna var något nytt jämfört med vad jag sett under mina tidigare resor – händelserna den 11 september år 2001 har verkligen lett till ett starkt patriotiskt uppsving i USA. Knappast syftet med terroristgalningarnas attack ?

Vägararter i farten blev bl a *Bald Eagle*, *Turkey Vulture* (massor), *American Kestrel*, *Red-tailed Hawk* (många), *Belted Kingfisher* och *Eastern Kingbird*.

Ett längre skådarstopp gjorde vi vid hamnen/stranden i den lilla staden Conneaut vid Lake Erie, strax över gränsen till Ohio. Tyvärr hade

den starka värmen – långt över 30 grader sedan flera dagar tillbaka – gjort att de flesta rastande vadare hade dragit vidare mot norr, men vi hittade i all fall en *White-rumped* och fyra *Semipalmated Sandpipers* liksom två *Semipalmated Plovers*. Dessutom verkade ett par *Killdeers* häcka här. Det fanns också annat än vadare att titta på. I en hög buske upptäckte vi en *Tricolored Heron* – det visade sig sedan att denna art knappast ens är årlig i Ohio och när vi rapporterade den satte vi oss omgående i respekt hos skådarna i delstaten! Vidare fanns här en hanne av *Bufflehead*, en blåfäsig *Snow Goose*, 5-6 juvenila *Great Black-backed Gulls*, en *Great Blue Heron*, ett antal *Bank* och *Rough-winged Swallows* samt *Gray Catbird* och *Baltimore Oriole*.

I Columbus hämtade vi upp Bill Whan, bl a redaktör för Ohios fågeltidskrift "The Cardinal" och en av många skådare jag fått kontakt med via Internet inför resan. Eftersom jag aldrig frågar om persondetaljer på nätet gör jag mig istället föreställningar med utgångspunkt från namn och sätt att uttrycka sig i skrift. Bill och hans bror Pete, som vi senare skulle träffa, hade jag trott vara två små kinesättlingar i 40-årsåldern. I själva verket var det fråga om stora kraftiga irländare ca 15 år äldre. Men de var båda precis så trevliga och roliga som jag föreställt mig. Bill var en ovanlig amerikan, eftersom han varken körde eller ägde en bil, men han ledde oss i alla fall till ett antal spännande lokaler på några få timmar. Vi började i ett synnerligen välbeställt villa- eller snarare palatsområde, med stora herrgårdslänkande hus i mångmiljondollarklassen i högstammig parkmiljö. Här häckade två par *Yellow-crowned Night-herons* på grova grenar som hängde över vägen – det var fö den nordligaste häckplatsen i USA för arten. Medan vi stod och beundrade hägrarna kom två *Cooper's Hawks*, i storlek mellan duv- och sparvhök, varav den ena hade ett byte som den började förtära på en gren alldeles intill hägrarna.

Därefter for vi på vilsamma vägar till den stora Hoover Reservoir, alltså en konstgjord sjö. Här var huvudmålet *Prothonotary Warbler*, en sydlig wood warbler, som häckar i smärre kolonier i fuktiga marker nära vatten. Nu kom våra nyförvärvade MP3-spelare väl till pass. Knappt hade fågelsången strömmat ur högtalaren förrän den lilla guldglänsande juvelen kom sättande för att visa upp sig perfekt på närhåll.

På platsen hängde vi också in *Osprey* och *Carolina Chickadee* innan vi förflyttade oss till det lilla fina våtmarks- och skogsreservatet Mud Hen Marsh. Här trillade det snabbt in fler nya arter på löpande band – *Ruby-throated Hummingbird*, *Red-headed Woodpecker* (snyggaste spetten?), *Blue Jay*, *Tufted Titmouse*, *Carolina Wren*, *Eastern Bluebird*, *Cedar Waxwing*, *Indigo Bunting* och *Eastern Towhee*.

Efter att ha lämnat av och avtackat Bill åt vi en snabb middag på en MacDonalds, handlade mat på en supermarket samt anlände i kolmörker, ca kl 23.30, till vår hyrda log-cabin invid Clear Creek Valley, ca tio mil sydost om Columbus. Nåja, "log-cabin" – huset var ett underverk av trivsel och bekvämlighet, med fyra sovrum, två badrum, jättelik storstuga med hög takhöjd och öppen spis, välutrustat kök och stor bubbelpol utanför i skogen, "Tomten" var visst ca 24 hektar så inte kände man någon påträngande närhet till grannar heller...

6/6 Det blev inte mycket till sömn, för redan kl 05.30 hade vi stämt möte med John Watts och Carrie Morrow. Båda jobbar som biologer vid Columbus Metroparks, som bl a förvaltar Clear Creek Valley Metropark. De var dessutom hängivna skådare och hade såvitt vi kunde bedöma stenkoll på i stort sett varje fågel i det ca 1500 hektar stora reservatet, en pastoral bäckdal i Hocking Hills, västliga utlöpare av Appalacherna. Om detta berodde på allmänt flitigt inventerande eller på att de rekognoscerat ordentligt inkom för oss fick vi aldrig reda på. Hur som helst togs vi runt på en rundtur som sent kommer att glömmas. Den startade på knock direkt med ett besök vid en vildvuxen äng där flera hannar av en av mina önskearter, *Henslow's Sparrow*, sjöng. Det var svårt att få syn på de sjungande fåglarna, men vi fick drömsar av en hona som satt länge på ett strå med mat i näbben. Här sjöng också flera *Field Sparrows* sina härligt sprudlande drillar, en av de vackraste av alla sparvsånger.

Efter sparvfältet drog vi oss successivt ner i dalen med flitig skådning på många platser. Dalsidorna dominerades av en högstammig ädellövskog. Trädarterna var många, men likheten med en skånsk bokskog var i övrigt påfallande. Området har många ekologiska nischer och hyser därför exempelvis en lång rad wood warblers, både sydliga och nordliga. Av dessa hängde vi in hela 16 arter under dagen. Ytterligare tre hade John och Carrie tänkt visa oss,

men mot slutet av dagen orkade vi bara inte på grund av den över trettiofemgradiga värmen, tidsomställningen och bristen på sömn. Våra guiders eminenta kunskaper i förening med ett flitigt nyttjande av våra MP3-spelare så fort de små trädtoppskulkarna lokaliserats gjorde att vi fick superobsar av i stort sett varenda art. Särskilt minnesvärda var närupplevelserna av *Blue-winged*, *Northern Parula*, *Cerulean*, *Yellow-throated*, *Kentucky* och *Hooded Warbler*, alla små perfekta juveler.

I övrigt noterade vi bl a *Yellow-billed Cuckoo*, fyra arter hackspettar (*Red-bellied*, *Downy* och *Pileated* samt *Northern Flicker*), tre arter empirider (*Acadian*, *Willow* och *Least*), *Eastern Wood Pewee*, *Eastern Phoebe*, *Great Crested Flycatcher*, *Yellow-throated* och *Blue-headed Vireo*, *Whitebreasted Nuthatch*, *Blue-gray Gnatcatcher*, *Hermit* och *Wood Thrush* med sina hjärt-skärande vemodiga flöjtanden, *Scarlet Tanager* och *Rose-breasted Grosbeak*. Vid lunchuppehållet hittade vi tre arter vråkar – förutom *Red-tailed* också *Broad-winged* och *Red-shouldered*.

Efter denna dag, åtföljd av en härlig hemlagad middag i stugan samt bad i bubbelpoolen, var det inte svårt att somna.....

7/6 Ingen sovmorgon nu heller, utan uppstigning kl 4 och avfärd mot Adams County i sydligaste Ohio en timme senare. Färden tog nästan tre timmar och gick genom ett av de mest pastorala jordbrukslandskap jag någonsin sett – böljande kullar och dalar, gröna ängar, frodiga lövskogar och prydliga gårdar som gäspade i de lätta morgondimmorna. Så här kanske inte så många föreställer sig USA ? Vid 8-tiden stod vi utanför det lantliga kontoret till Edge of Appalachia Preserve System, en stor reservatskedja ägd och förvaltd av stiftelsen the Nature Conservancy. Här möttes vi av Bill Whans bror Pete och hans yngre kollega Mark Zloba. Pete och Mark fortsatte i samma anda som Bill, John och Carrie – vi skulle visas allt vi önskat ! Och även här trillade naturligtvis nya (och gamla) arter in som på ett pärlband – de nya var *Black Vulture*, *Wild Turkey* (hörd), *White-eyed Vireo*, *Cliff Swallow*, *Brown Thrasher*, *Prairie* och *Worm-eating Warbler*, *Yellow-breasted Chat*, *Summer Tanager* och *Orchard Oriole*.

På eftermiddagen tog vi paus och åkte till Union Woods, några kilometer bort, för att ta in på en förbokad cabin. Här sov vi några timmar och for sedan till en kinesrestaurang i Union City där vi

intog ett utomordentligt gott mål. På restaurangen kom en sofistikerad medelålders dam fram till oss och frågade "Are you birders ?" och "Which species do you need ?". Hon berättade sedan att hon och hennes man hade ett ställe dit vi var hjärtligt välkomna för att skåda. Tyvärr hade vi nu inte tid med detta, vilket kanske var synd. Pete berättade nämligen efteråt att damen, Sylvia Lieb, och hennes man Robert (som också åt på restaurangen) basade över ett företag med över 300 anställda som tillverkade alla holkar och feeders för världens största varuhuskedja, Wal Mart. Verksamheten hade startat när paret och deras kompisar som marijuana-rökande hippies hade slagit sig ned i området och av misstag råkat få en tio gånger för stor leverans av cederträ till något bygge. De hade då funderat ut att leja folk i stugorna för att legotillverka just holkar och feeders av det synnerligen beständiga trädslaget. Och nu hade de ett mångmiljonföretag ! En amerikansk framgångssaga – det hade varit roligt att höra historien från parets egna läppar, i synnerhet som de verkade vara synnerligen trevliga på ett stillsamt vis.

Efter middagen återvände vi till kontoret för Edge of Appalachia Preserve System och på vägen dit upptäcktes en hona av *Blue Grosbeak*, en annan av våra målarter härnere. Sedan blev det kvällslyssning. Vi startade vid en strandskog invid Ohio Brush Creek där vi med våra MP3-spelare snabbt lockade fram en hel kull med *Eastern Screech Owls*, som också kunde beskådas fint i ficklampors sken. I närheten hörde vi en spelande *Chuck-wills-widow*, en ny målart som har sin nordgräns ungefär här. Sedan var det dags för en kull av *Barred Owls*. Ungarna svarade flitigt på MP3-spelaren med slag- eller kattugglelika tigglaten, men de gamla fåglarna var svårflörtade tills en av dem plötsligt hoade till för att strax försvinna som en skugga i dunklet. Vi letade sedan efter den andra och mer spridda nattskärre-arten, *Whip-poor-will*, men hörde bara några ytterligare *Chuck-wills-widows*.

8/6 Vi hade alltså missat *Whip-poor-will* kvällen innan, men kl 5 väcktes jag av Henrik som sade att han antagligen hörde en *Whip-poor-will* genom fönstret. Vi gick därför ut – och visst var det en spelande *Whip-poor-will* ! Vi hade sedan en fin morgontur i den stora och härliga skogsegendom som omgav vår stuga. Det visade sig att vi nu lärt tillräckligt för att kunna stå på någotsånär egna ben – vi identifierade snabbt

Wild Turkey (hördes på håll), *Prairie Warbler*, *Willow Flycatcher*, *Indigo Bunting* och flera andra arter.

Vi sammanträffade nu åter med Pete som tog oss med på ännu en superb runda. *Green Heron*, *Northern Bobwhite* och *Northern Mockingbird* blev nya arter och bland favoriter i repris kan nämnas *Black Vulture*, *Cooper's Hawk*, *Broad-winged Hawk*, *American Kestrel*, *Summer Tanager*, ett par *Blue Grosbeaks*, *Field Sparrow* samt jättefin obs på sjungande *Henslow's Sparrow*.

Som avslutning skådade vi i ett mycket vackert jordbruksområde med Amish gårdar. Amish people är en religiös sekt som lever på 1800-tals nivå utan elektricitet och olja/bensin och som klär sig i ålderdomliga kläder. Bäst vi stod på en stilla landsväg och spanade hördes hovslag mot asfalten och så småningom kom en nätt hästkärra förbi med några unga damer i vita bonetter. Synen var så förunderlig att vi nästan glömde att det sjöng *Grasshopper Sparrow* ute på åkern intill.....

Här tog vi farväl av Pete, den kanske allra trevligaste och färgstarkaste bland alla våra utomordentliga guider, och drog några timmar västerut för att besöka det lilla våtmarksreservatet Spring Valley Wildlife Area. Där tillbringade vi några heta (närmare +40) eftermiddagstimmar med bl a *Pied-billed Grebe*, *Mute Swan*, *Wood Duck*, *Hooded Merganser*, *Common Moorhen*, *Belted Kingfisher*, *Yellow-billed Cuckoo*, *Rose-breasted Grosbeak* och *Yellow-billed Chat*.

Därefter drog vi tillbaka mot Heritage Cabin. På vägen köpte Angelica en DVD med den senaste James Bond-filmen som de som satt i baksätet sedan kunde avnjuta på bilens inbyggda DVD-skärm. Vi handlade på en mycket fin supermarket, Krogers, i Chillicothe, varefter vi drog genom de pastorala Hocking Hills tillbaka till vår stuga ute i skogen. Här lagade vi till rejäla amerikanska steaks varefter vi badade i den stora bubbelpoolen i skogsmörkret.

9/6 Det var med viss saknad vi lämnade södra Ohio och vår fina inkvartering, men vi måste vidare mot nya äventyr. Utanför den lilla staden Bellefontaine nordväst om Columbus hade vi utanför en MacDonaldsrestaurang stämt möte med Troy Shively som skulle bli vår guide de närmaste dagarna. Troy visade sig vara en jättevrig ung mattelärare och en av Ohios ivrigaste hårdskådare. Han började med att ta oss hem till sin farfar, hos vilken han tillfälligt bodde.

Farfadern var en mysig hedersman som hade hela sin fina trädgård full av feeders med massor av fåglar. Detta med feeders, oftast nyttjade året runt, är mycket vanligare i USA än i Sverige och sannolikt orsaken till att en så stor andel av USAs befolkning kallar sig "Bird-watchers". Under vårt timslånga besök kryssades *Hairy Woodpecker*, *House Wren* och *House Finch* och dessutom kom det också fram *Red-bellied* och *Downy Woodpecker*, *Ruby-throated Hummingbird*, *Wood Thrush*, *Gray Catbird*, *Rose-breasted Grosbeak* och *Baltimore Oriole*. På ett fuktigt fält i närheten kryssades *Bobolink* och på ett lite torrare *Dickcissel*. Sedan blev det något av en orgie i sparvar – en *Vesper Sparrow* demonstrerades och på ett vildvuxet fält sjöng *Henslow's*, *Grasshopper* och *Field Sparrows*. Vid vespersparven sjöng också en *Horned Lark*, berglärka, som i Nordamerika alltså inte bara är en tundrafågel utan en art som också finns på många andra ställen med kortvuxen vegetation.

På en plats stannade Troy och pekade mot en närbelägen skogskant. Där syntes ett väldigt risbo i en topp och intill boet satt en *Bald Eagle* med lysande vitt huvud. Första mötet med denna magiska rovfågel.

På eftermiddagen anlände vi till Magee Marsh Wildlife Area vid Lake Erie, en jättelik våtmark, men ändå bara en ömklig rest av de "Black Swamps" som tidigare funnits här före stora utdikningar i början av föregående sekel. Nästan det första vi fick se var något som liknade en vanskapt katt släpa sig över vägen. Det visade sig vara en *alligatorsköldpadda*, som med sin ansenliga storlek och vassa käkar lätt kan knipsa av ett finger på en människa. I diket kravlade ännu en individ av samma art. Av fågel var det rätt avslaget i hettan och vid denna tid på dagen, men vi skrev i alla fall in ett 10-tal *Pied-billed Grebes* samt åtskilliga *Canada Gese*, *Great Blue Herons* och *Great Egrets*. I våtmarkerna sjöng *Marsh Wrens* och *Swamp Sparrows* och nere vid Lake Erie fanns det bl a *Common Terns*.

Nu drog vi till Rockwell Springs Trout Club, en flott Country Club med öringfiske i konstgjorda dammar och bäckar som specialitet. På vägen noterades ännu ett örnbö (inne på en militärförläggning!) med tillhörande vaktande örn. På Rockwell var vi bjudna på middag av Ned Yost, en pensionerad försäkringsman som var god vän till JOKs styrelsemedlem Anders Lindberg och som hjälpt till mycket vid förberedandet av

resan. Han var inte direkt skådare, men intresserad av fågel, liksom av mycket annat i livet. Åren 1947 och 1948 hade han varit ett år som utbytesstudent i Sigtuna och var sedan dess en stor svenskvän. Det var kanske orsaken till att han, trots att han efter 75 år i Ohio nu stod mitt i en flyttning till Blacksburg, Virginia, tog sig tid att åka de drygt tio milen från Cleveland till Rockwell bara för att träffa oss och bjuda på middag. Med sig hade han också ett par goda vänner av vilka åtminstone damen, Dorothy, var hängiven skådare. Troy var givetvis också bjuden och det blev en synnerligen trevlig middag med panerad abborre med vildris för de flesta av oss. Utomordentligt vällagat! Efteråt bjöd Ned på av honom medhavda svenska snapsar i baren och vi sjöng nubbevisor, bland annat den i JOK-kretsar så kända "Framför oss står Helan, klar och lagom kall, rinner genom strupen som Niagaras fall...."(Naturligtvis vårt tidigare besök i Niagara till ära). Den bussige Ned hade tagit med tyskt fullkornsbröd, svensk sill och en burk lingonsylt till mig, vilket kom till stor glädje under de följande dagarna. Inkvarteringen på klubben var av det förstklassiga slaget och detta till ungefär en tredjedel av kostnaden för ett hotell av motsvarande standard.

10/6 Tidigt uppe igen för att undvika den värsta hettan. Vi började vid det fina våtmarksområdet Mallard Club Marsh, där ett av huvudmålen var att lyssna efter rallar. Vi fick också, ehuru rätt kort, höra en *Virginia Rail* och tre *Soras*, liksom också en taktfast spelande *Least Bittern*. Den sistnämnde skymtade jag också som hastigast när han förflyttade sig flygande mellan två ruggar. Våtmarken gav även ett antal *Green Herons*, *Black-crowned Night Herons*, två *Trumpeter Swans* (endast hörda) samt minst en *Blue-winged Teal* hanne, en *Hooded Merganser* hona och 20-25 *Wood Ducks*. Vid Magee Marsh/ Crane Creek såg vi bl a tio subadulta *Bonaparte's Gulls*, fyra *Black Terns* samt en subadult *Bald Eagle*. Här tog vi också ett svalkande dopp i Lake Erie.

Som avslutning på skådardagen tog vi oss till Oak Openings, ett jättefint reservatsområde väster om Toledo. Det häftigaste här var en ung och snygg kvinnlig ranger med en jättepuffra vid bältet, det näst häftigaste några par *Lark Sparrows*, en synnerligen vacker fågel som här når sin östgräns i USA. Området hyste även andra trevliga arter – vi såg *Pine* och *Blue-winged Warbler* fint, liksom en subadult hanne av *Summer Tanager*. En *Blue Grosbeak* drog tyvärr

iväg innan vi fick se den ordentligt. Som vanligt vid amerikanska reservat, om de så bara är på lokal nivå, fanns här ett utomordentligt fint *Naturum*, fullt i klass med eller bättre än de få som finns vid vissa svenska nationalparker. Särskilt Henrik, som ju en gång hittat på sloganen "Värna, Vårda, Visa", var lika lyrisk varje gång vi kom till ett sådant. Vid detta *Naturum* fanns fö en feeder med bl a *Tufted Titmouse* och *White-breasted Nuthatch*.

Efter Oak Openings skildes våra och Troys vägar. Som alla andra av våra guider hade han ställt upp helt gratis och han vägrade resolut att låta oss ens betala bensinen. Den som påstår att det är bara dollarn som gäller i USA vet inte vad han talar om...

Nu körde vi raka vägen till Port Huron, norr om Detroit och vid farleden mellan Lake Erie och Lake Huron. Här uppstod resans enda mindre krångel när vi först körde till fel *Days Inn* och när ni sedan hittade det rätta så var det fel på vattenförsörjningen så vi fick bokas om till ett annat hotell, *Knights Inn*. När detta väl var gjort kunde vi äta en sen, men god middag på *Bob Evans*, där vi som enda gäster hade minst fyra av personalen som flitiga uppassare.

11/6 Nästan tjugotig nu, men vi var tidigt uppe som vanligt och tog oss utan krångel upp till Port Huron State Game Area, där vi skådade på två lokaler, *Shoefelt Road* och *Black River Trail*, delvis tillsammans med en engelsman och en skådargrupp från Detroit som vi träffade på förstnämnda lokal. Vid *Shoefelt Roads* vändplan var målarten *Golden-winged Warbler* och dess karakteristiska, väsande sång hörde vi nästan omgående när vi stannade bilen. Så småningom lyckades vi också, som vanligt, spela in den utomordentligt vackra fågeln till fina närobsar. I närheten fanns också en *Blue-winged Warbler*, närbesläktad och ganska likaljudande, så det gällde att se upp. Tyvärr håller *Blue-winged* på att tränga ut *Golden-winged* från stora delar av utbredningsområdet. Andra kryss i området blev *Black-bellied Cuckoo*, *Chestnut-sided* och *Mourning Warbler* samt resans första *Alder Flycatcher*, som alltså nu avlöst den sydligare *Willow Flycatcher*. Trevligt var också en *Wild Turkey* som vi stötte samt *Belted Kingfisher*, *Least Flycatcher*, *Yellow-throated Vireo*, *Black-and-white Warbler*, en nordlig *Hooded Warbler* samt *Rose-breasted Grosbeak*.

Eftersom tiden var knapp denna enligt planerna fullmatade dag besökte vi inte alla lokalerna i det fina området utan vi gav oss på tips från jänkarna en bit söderut till ett idrottsfält där det skulle finnas *Upland Sandpiper*, känd från Kråks skjutfält. En sådan fick vi också se efter en stund, liksom resans andra (och sista) *Orchard Oriole*, tyvärr även denna en outfärgad hanne. På fälten var det gott om *Savannah Sparrows*.

Nästa stopp blev vid våtmarken Nayanquing Point State Wildlife Area där vi i huvudsak skådade från ett fågeltorn. Här kryssades *Northern Shoveler*, *Green-winged Teal*, *Northern Harrier* hanne, *Caspian Tern*, *Forster's Tern* samt *Yellow-headed Blackbird*, den sistnämnda på sin sannolikt ostligaste lokal i Nordamerika. Annat fint var några *Pied-billed Grebes*, 5-10 *Blue-winged Teals*, en flygande *Least Bittern*, ett 20-tal *Great Egrets*, 3-4 *Green Herons*, 2-3 *Black-crowned Night Herons*, en *Belted Kingfisher* samt gott om *Black Terns*.

På vägen norrut började det nu dyka upp alltmer barrskog, mest *Black Spruce*, oftast kring myrar som såg nog så nordiska ut. På en plats gick en *Wild Turkey* helt öppet i vägkanten, men vi hade tyvärr inte en chans att stanna.

Houghton Lake Flats var rätt döda denna årstid, men vi såg i alla fall våra första *Sandhill Cranes* samt flera *Ospreys* på konstgjorda boplatzförmor. En *Spotted Sandpiper* drog iväg. Vid *Michelson's Landing* fanns gott om *Black Terns* och i skogen hittade vi ett bo av *Yellow-bellied Sapsucker* samt skymtade en *Pileated Woodpecker* och en *Veery*. Vi rekognoscerade sedan brädgången ut på den stora myren i Houghton Lake Wildlife Research Area och fann en flygande *American Bittern*, en ropande *Least Bittern* (bara hörd), en *Northern Harrier* hanne, en *Wilson's Snipe* samt gott om *Sedge Wrens* och *Swamp Sparrows*. Efter middag på *Wendys* vid Houghton Lake återvände vi i skymningen i hopp om att få höra *Yellow Rail*, men det blev bara några *Virginia Rails*, av vilka dock en med hjälp av MP3-spelaren lockades ända fram till brädgången.

Ganska sent anlände vi till *Grayling* där vi tog in på *Holiday Inn*.

12/6 Ännu en lång dag med nedslag på många platser. På morgonen deltog vi i en av *US Fish and Wildlife Service's* klassiska guidade turer

ut till häckområden för *Kirtland's Warbler*, en av världens mer fåtaliga fåglar som man dock nu med diverse amerikanskt innovativt management fått upp från en lågpunkt på 200 till ca 1200 sjungande hannar, alla i stort sett i mellersta Michigan. Man sköter skogen så att man alltid har stora arealer av 30-40 åriga *Jack Pines* (en art av tall) samt fångar och eliminerar stora antal *Brown-headed Cowbirds*, en art som boparasiterar på bl a *Kirtland's Warbler* och som långsiktigt ökat starkt. Före turen visades en instruktiv film på en lokal i vårt hotell och där-efter drog vi ut i karavan till en sandig, tämligen öppen ungskog av *Jack Pines*. Här dröjde det inte länge förrän en sjungande *Kirtland's* hördes. Den flyttade sig snabbt söderut och kom så småningom fram till en plats där den häckade. Boet låg på marken under en tall och här syntes både hannen och honan på bara några meters håll. Superbt ! I området noterades också *Black-backed Cuckoo*, *Hairy Woodpecker* och *Nashville Warbler*, den senare ett reskryss.

Jag hade länge funderat på om det var värt att göra en liten avstickare till *Hartwick Pines State Park*, men beslutade till sist att göra det. Det var det värt. Vid lunchen lockade vi fram en underbart vacker *Blackburnian Warbler* och utanför de stora panoramafönstren på det urfina *Naturumet* såg vi på feeders två par av *Evening Grosbeak* (en av mina skamarter hade äntligen hängts in !) samt *Pine Siskins* och *Purple Finches*, även dessa nya för resan. Kring *Naturumet* syntes också *Great Crested Flycatcher*, *Black-backed Chickadee*, *White-breasted Nuthatch*, *Black-throated Green Warbler*, *Rose-breasted Grosbeak* samt ett par *Yellow-breasted Sapsuckers* med bo. En *Sharp-shinned Hawk*, resans första, flög över vägen.

Nästa lokal blev *Wilderness State Park* där målarten var *Piping Plover*, en art som, liksom den svartbenta strandpiparen i Europa, är svårt hotad av badliv på häckningsstränderna. Tyvärr gav oss parkpersonalen en komplett galen vägbeskrivning där lokalens namn och vägen dit var grovt sammanblandade. Med hjälp av en rent vetenskaplig analys lyckades vi dock så småningom avslöja var arten fanns – i ett inhägnat område på en av badande myllrande badstrand. I Europa hade man antagligen blivit åtminstone utskrattad, kanske trakasserad, om man i full fältmundering och med tub dykt upp på en sådan plats, men här möttes vi av både hjälpsamhet och vänlig nyfikenhet. Över boet hade man

placerat en stor bur, precis som på den häckplats jag besökt vid Lake Winnepeg för sex år sedan. Detta var en arbetsseger ! I området noterades även exkursionsnya *Common Merganser* samt *Caspian Tern*.

Nu bar det i fortsatt strålande sol via den långa Mackinac Bridge över det breda sundet mellan Lake Huron och Lake Michigan upp till området kring byn Trout Lake för att sent på eftermiddagen och i stark värme söka göra det omöjliga – att hitta en Connecticut Warbler. Tyvärr misslyckades företaget, men som tröstpris fick vi ett *trädpiggsvin* som larvade längs en skogsväg. Även nästa lokal, Munuscong Bay, bjöd på en dipp – vi hittade inga Le Conte's Sparrows, men däremot mängder av likaljudande *Savannah Sparrows*. Här fanns också gott om *Bobolinks* och vidare noterades fyra *Sandhill Cranes*, en *Upland Sandpiper*, flera *Wilson's Snipes* (nära släkt med vår enkelbeckasin, men när stjärt pennorna vibrerar låter de snarast som pärlugglor !), en hörd *American Bittern* samt tre överflygande *Gadwalls*.

Efter en ganska smidig gränskorsning till Canada i Sault St. Marie med korrekt, vänlig och prydlig personal (här har jänkarna faktiskt en del att lära...), snabb middag på Burger King samt matinköp på utmärkt supermarket körde vi i nattmörkret upp till Mad Moose Lodge där vi väckte ägaren, Dale Knepper, som somnat på soffan framför TV-apparaten. Vi inkvarterades i två småstugor.

13/6 Vi hade stämt möte med vår guide, Rachel Bryan, redan kl 5.30 i Lake Superior Provincial Park så sömnen blev som vanligt alltför kort, bara några timmar.

Rachel var inte alls den medelålders dam jag väntat mig utan en helt ung, ca 25 år, tjej. Hon kom från en fågelskådande familj i Thunder Bay, på andra sidan Lake Superior, var nybakad biokemist men jobbade sedan ett år tillbaka på butiken i parkens Naturum. Sina fåglar kunde hon perfekt och särskilt frapperades via av hennes fantastiska hörsel. Vi började i de södra delarna av parken där vi (eller snarare Rachel) snabbt plockade in en rad reskryss – *Merlin*, *Yellow-bellied Flycatcher*, *Brown Creeper*, *Red-breasted Nuthatch*, *Winter Wren*, *Golden-crowned Kinglet*, *Swainson's Thrush*, *Magnolia* och *Black-throated Blue Warbler* samt *White-throated Sparrow*, den senare med den mest karakteristiska och lättast ihågkomna av alla

nordamerikanska fågelsånger – O, Canada aa aa eller Hammar by yy yy som Tommy Eriksson ville få det till vid JOK-resan 1999.

Alldeles invid den starkt trafikerade genomfartsvägen häckade ett par *Bald Eagles* och den gamla fågeln på boet med sitt kritvita huvud och stränga gulögda blick blev den största behållningen på resan för flera i gruppen. Tre ungar satt också i boet och alla fåglarna föreföll fullkomligt oberörda av alla förbidnande långträdare.

Vid ett stopp med en otroligt vacker *Mourning Warbler* skymtade Angelica en överflygande *Pileated Woodpecker* – hon hade de i särklass snabbaste ögonen i vår grupp och blev nästan ensam om att under resan se denna art, därtill vid flera tillfällen.

Rachel bodde tillsammans med några andra anställda i parken i ett hus vid en mycket vacker sandig vik av Lake Superior med ett berg med *Peregrine Falcon* i norr (vi fick se en hanne) samt *Common* och *Red-breasted Mergansers*, *Common Goldeneyes*, *Common Loons*, *Bald Eagles*, *Herring* och *Ring-billed Gulls* samt *Double-crested Cormorants* ute i sjön. Idel bekantingar eller nära släkt till bekantingar hemifrån, således.

Ganska trötta tog vi siesta före den tre rätters middag som Dale hade lagat till på ett förnämligt sätt. Dale var en synnerligen skön lirare, en lång gänglig man i sextioårsåldern med slokmustasch och lite sorgsna ögon. För tre år sedan hade han sålt alla sina tillgångar i Toledo där han bott i hela sitt liv för att köpa denna lite slitna, men ack så trivsamma och vackert belägna lodge vid stranden av Lake Superior. Han hade tydligen en partner, "Darlene", men hon var för tillfället bortrest. De enda gästerna vid middagen förutom oss var hans dotter och hennes pojkvän samt en trappertyp som orerade om att amerikanskt öl var för svagt, "for whimps", varpå han utan mat och till synes på krita svepte i sig tre stora kanadensiska öl med 8,5 % alkohol och drog iväg i sin truck mot okänt mål inne i vildmarken. Men det verkade inte som om Dale bedrev Lodgen efter några affärsmässiga principer. Möjligen på grund av rörelse över att vi kommit ihåg och sjungit för honom på hans födelsedag drog han nästa dag av ungefär hälften på det redan mycket låga priset för inkvartering och mat.

Dale hade i mail förvarnat om att han inrett vår cabin i "Swedish style" och mycket riktigt hängde Carl Larssons "Vikingafärd" i ett av sovrummen samt satt en bräda på ytterdörren med den till synes omotiverade texten "De sade. Vad säga de. Vem bryr sig om vad de säga." Min enda förklaring är att meningen måste ha kommit ihåg av någon som under barndomen hört sina svenskättade föräldrar läsa högt ut Bibeln. Om detta citat verkligen återfinns i Bibeln och i så fall var har jag dock ingen aning om. Vad gäller Carl Larsson-målningen imponerade jag storligen på Dale när jag berättade att den lilla flickan i fören hade jag träffat när hon var mycket gammal – hon var en av den berömda målarens döttrar och mormor till en av min frus bästa väninnor och vi skulle följa till Sydafrika med denna väninna och hennes man i augusti i år. It's a small world !

Vid en kvällstur längs en grusväg några mil in i vildmarken österut hörde vi i skymningen två duetterande *Barred Owls* samt därtill *Common Nighthawk*. Vid en damm sågs flera *bävvar*.

14/6 Idag stod turen till att tillsammans med Rachel besöka den norra delen av Lake Superior Provincial Park. Huvuddelen av tiden ägnades South Old Woman Trail där vi fick en smakstart genom att Rachel alldeles i början uppfattade den diminutiva sången från en *Bay-breasted Warbler*, en av våra svåraste och mest eftersökta arter ! Med hjälp av MP3n fick vi den givetvis på drömhåll. I övrigt noterade vi längs leden *Yellow-bellied Flycatcher*, *Blue-headed Vireo*, *Red-breasted Nuthatch*, *Winter Wren*, *Golden-crowned Kinglet*, *Nashville*, *Yellow-rumped*, *Blackburnian* och *Canada Warbler* samt *Northern Waterthrush*. Här hittade vi också färsk spillning av såväl *varg* som *svartbjörn*.

Ett besök vid reningsdammarna i Wawa gav en massa änder, bl a de exkursionsnya *Ring-necked Duck* (ca 20 ex), *Redhead* (en hanne), *Lesser Scaup* (ca 20 ex) och *American Widgeon* (två hannar), samtliga utom den förstnämnda egentligen ännu mer nordliga eller västliga arter. Vidare fanns här två kullar av *Mallard*, tre hannar av *Gadwall*, tre hannar av *Green-winged Teal*, några *Wood Ducks* samt flera kullar av *Common Goldeneye*.

På eftermiddagen checkade vi ut från Mad Moose Lodge och drog söderut en bit till byn Searchmont, på gränsen till det blivande reservatet Algoma Headwaters Signature Site.

Här möttes vi av vår nästa guide, Bob Knudsen, från Sault St. Marie. Bob jobbar med reservatet och med olika hotade arter och liksom våra andra guider var han en superb skicklig skådare. Tyvärr drabbades vi här av resans första regn, därtill med kraftig åska, vilket kraftigt rumphögg möjligheterna till fina fåglar och däggdjur i detta potentiellt mycket spännande område. Så fanns här t ex stora möjligheter att få se *varg*. Det mest upphetsande denna kväll blev dock bara en *American Bittern* och en mycket fin *Chestnut-sided Warbler*, den senare som vanligt framlockad i drömposition.

Vi inkvarterades i en trevlig övervåning till en villa alldeles i kanten av en å som ringlade in i vildmarken i Searchmont.

15/6 Tyvärr regnade det även en del på förmiddagen så utbytet i Algoma blev inte riktigt som vi hoppats på. Morgonen inleddes dock fint med en *American Bittern* på en stock alldeles utanför vårt hus. Vi reskryssade sedan *Black Duck*, *American Woodcock* samt vår trettiöförsta art *wood warbler* – *Cape May Warbler* – som Bob tidigare hade rekat fram åt oss. Observationen var som vanligt briljant och goda jämförelser av sången kunde göras med en *Blackburnian Warbler* som satt alldeles intill. Andra trevliga arter under morgonen var ett par *Sandhill Cranes*, tre *Belted Kingfishers*, *Chestnut-sided*, *Mourning* och *Canada Warbler* samt *Purple Finch*.

Vi begav oss nu in mot Sault St. Marie för att söka kryssa *Clay-colored Sparrow* och *Brewer's Blackbird*. Tack vare Bob var detta en lätt sak och efter en kort lunch på Wendys kunde vi dra vidare mot öster. Bob följde med till Echo Bay, en fin fågelsjö någon mil bort. Här noterade vi två *Pied-billed Grebes*, två *Ospreys*, en subadult *Bald Eagle*, en hane av *Northern Harrier*, tre *American Coots* (äntligen), ett 20-tal *Black Terns*, några *Caspian Terns* samt flera *Cliff Swallows* och *Purple Martins*. Tyvärr missade vi även här Le Conte's Sparrow, trots att arten varit tämligen säker kring ett fuktigt dike tidigare på säsongen.

Efter att ha avtackat Bob drog vi vidare på en mycket lång bilfärd till Killarney Lodge i Algonquin Provincial Park dit vi anlände vid 20-tiden på kvällen. Personalen hade ställt in en kall middag på rummen så det var inga problem att stilla hungern.

16-18/6 Våra cabins i Killarney var av högsta klass – närmast lyxiga – och lodgen var överhuvudtaget ett toppenställe med förnämlig mat och trevlig personal. Detta hade jag dock insett redan tidigare vid min långa email-korrespondens med Poppy som tillsammans med sin man Eric driver stället. De nästan tre dagarna här blev därför en avspänd och värdig avslutning på en i övrigt mycket fin resa.

Till Algonquin brukar man åka för att få se nordliga taiga-arter och vi lyckades också – även om det satt hårt inne – att hitta samtliga av dessa. *Gray Jay* såg vi två gånger – en adult längs Opeongo Road 16/6 samt en juvenil vid Wolf Howl Pond 17/6. (*Blue Jay* var dock mycket vanligare och förekom bl a i samma områden). Av *Black-backed Three-toed Woodpecker* hittade vi först en hona och fann sedan ett bo med små ungar alldeles intill stigen vid Wolf Howl Pond/Rose Lake. Detta var även i övrigt det bästa området för nordliga arter – vi såg här en *Spruce Grouse* med ungar, en sjungande *Olive-sided Flycatcher* samt två *Boreal Chickadees* den allra sista dagen, den 18/6. I samma område hördes också flera *Cape May Warblers* och *Yellow-bellied Flycatchers* samt sågs bl a *Purple Finch* och *Pine Siskin*.

Reskryss i Algonquin förutom *Spruce Grouse*, *Black-backed Three-toed Woodpecker*, *Olive-sided Flycatcher*, *Gray Jay* och *Boreal Chickadee* var *Ruffed Grouse* (dock usel obs av fågel som lyfte från väg), *Ruby-crowned Kinglet* (en fågel lockades fram vid Rose Lake), *Lincoln's Sparrow* (ett par lockades fram vid Old Airfield) samt *White-winged Crossbill* (sex ex över Opeongo Road). Med hjälp av MP3-spelarna förbättrade vi också radikalt våra tidigare dåliga observationer av *Red-breasted Nuthatch* och *Veery*.

Andra fina fåglar var *Common Loon* (i sjön utanför lodgen), *American Black Duck* (bl a tio halvtama individer vid lodgen), *Sharp-shinned Hawk* (hastigt överflygande), *Virginia Rail*, *Wilson's Snipe*, *Common Nighthawk*, *Hairy Woodpecker*, *Evening Grosbeak* (två ex), *Rose-breasted Grosbeak* samt *Chestnut-sided, Magnolia, Blackburnian, Black-throated Blue, Pine* och *Black-and White Warbler*.

Tyvär varken hörde eller såg vi några vargar eller svartbjörnar, men däremot sammanlagt över tio jättelika *älgar*, oftast i kanten av huvudvägen genom den södra delen av parken. De nordamerikanska älgarna är större och mycket mörkare än våra, har större horn, längre hakskägg och tydligare ryggpuckel. De är också mycket mindre skygga och mer aggressiva – anses av många var det farligaste vilda djuret i Nordamerika.

Vid 11-tiden den 18/6 lämnade vi Killarney och efter en kort picnidlunch i den västra delen av parken blev det i stort sett sträckkörning de tre timmarna till Toronto där vi tog planet hem vid 18-tiden. Vi hade då på två veckor kört ca 565 mil !

Under flygningen kunde vi summera en synnerligen lyckad och totalt problemfri resa med 210 arter och i stort sett alla målarter inhängda. (själv fick jag in 14 av 15 önskade kryss). Särskilt notabelt var att vi sett – därtill briljant – hela 31 arter wood warblers, i stort sett alla som teoretiskt kan finnas längs denna rutt som torde vara den optimala i Nordamerika för artgruppen.

Utbytet hade aldrig varit möjligt utan den engagerade assistansen från våra amerikanska och kanadensiska skådarkollegor samt den flitiga användningen av våra nyförvärvade MP3-spelare.

(Tack Johan Wallin och Kjell Yngerskog som hade lagt in alla ljuden på dessa före resan !).

Lägg därtill den värme och hjälpsamhet vi möttes av från även andra människor vi kom i kontakt med samt att resan, trots mycket bra boende och bra mat, totalt kostade under 15.000 kr så är det inte så konstigt att det var fem mycket nöjda skådare som landade på Arlanda på söndagen den 19/6.

Stickan Holmstedt

VÄRSTINGTOPPEN 5/9

Sedan föregående redovisning av läget på Värstingtoppen har en hel del trevligheter hänt på listan. Den art som väl glatt störst antal "Järvakryssare" bör ha varit rödspov. Den rödspovsfamilj, som valde att rasta på Säby strandäng under flera dagar, bjöd på många Järvakryss.

Järva Club 200 har utökats med två nya medlemmar. **Björn Wester** gjorde entré med hjälp av en ortolansparv och **Göran Frisk** med en strandskata. Göran har för övrigt inlett året starkt och har stor chans att bli årets rockie på Värstingtoppen.

Nya på 190+ listan är **Tommy Carlsson** och **Lars Imby**.

Legenden Imby hittar man allra längst ner på listan, vilket betyder att han har en mycket lång väg att vandra innan han platsar bland de verkliga Värstingarna.

Värstingtoppens utseende 2005-09-05

Olle Bernard	226 arter –	senaste Järva X: Aftonfalk	2005-08-30
"Matte" Weiland	224 arter –	senaste Järva X: Stäpphök	2005-09-05
Johan Wallin	217 arter –	senaste Järva X: Forsärla	2005-03-31
"Rulle" Jarvad	215 arter –	senaste Järva X: Stäpphök	2005-09-05
"Classe" Cronlund	209 arter –	senaste Järva X: Rödspov	2005-07-22
Kjell Bergman	208 arter –	senaste Järva X: Mindre skrikörn	2005-06-06
"Micke" Björklund	207 arter –	senaste Järva X: Rödspov	2002-08-31
Tommy Eriksson	207 arter –	senaste Järva X: Rödspov	2005-07-22
Holger Stenson	204 arter –	senaste Järva X: Rödspov	2005-07-23
Anders Wahlstedt	203 arter –	senaste Järva X: Sjöorre	2004-05-02
Anders Nyberg	203 arter –	senaste Järva X: Rödspov	2005-07-22
Göran Frisk	202 arter –	senaste Järva X: Storspov	2005-08-01
Björn Wester	201 arter –	senaste Järva X: Turkduva	2005-06-09
Björn Weiland	201 arter –	senaste Järva X: Strandskata	2005-06-22
Rolf Kåsjö	201 arter –	senaste Järva X: Rödspov	2005-07-28
Roland Sjöquist	200 arter –	senaste Järva X: Biätare	2000-08-05
Joakim Kling	198 arter –	senaste Järva X: Sjöorre	2004-05-02
Lars Friberg	196 arter –	senaste Järva X: Rödspov	2005-07-22
Svante Söderholm	195 arter –	senaste Järva X: Bändelkorsnäbb	2002-10-27
Bo Hallman	195 arter –	senaste Järva X: Storspov	2005-08-01
Kari Lahti	194 arter –	senaste Järva X: Rödspov	2005-07-22
Gustaf Gidlund	192 arter –	senaste Järva X: Sommargylling	2000-06-04
Nicklas Johansson	191 arter –	senaste Järva X: Turkduva	2005-06-09
Tommy Carlsson	191 arter –	senaste Järva X: Aftonfalk	2005-08-30
Bengt Sundberg	190 arter –	senaste Järva X: Gråhakedopping	2004-05-16
Lars Imby	190 arter –	senaste Järva X: Rödspov	2005-07-29

Avdelning kuriosa

JOK-bladet kan inte avstå från att publicera följande några år gamla nyhet trots att säkert flera av er redan läst den på Club 300s hemsida.

"Strid mellan en tjur och en örn.

Vid fäbodvallen Grindön vid Vintergatsfjärden i Idenors socken nedslog härom dagen en örn på myren vid fäbodvallen.

En tjur, som befann sig i närheten, skyndade fram och anföll utan vidare örnen, hvilken modigt försvarade sig. Ingendera af de kämpande ville gifva sig.

Några kokreatur, som åsågo striden, skyndade till platsen för att hjälpa sin herre. Under den hetsiga striden och villervallan på den blöta myren råkade korna att kullstånga tjuren, som föll pladask öfver örnen och skadade denne så illa, att den blef liggande sanslös på slagfältet samt togs af tillstädeskommande personer."

Det ryktas att

stormen Gudrun, som så hårt drabbade skogarna i södra Sverige, även slog till på Järvafältet. Dock endast lokalt så att ett fåtal träd föll. Bl a knäcktes några av dessa ända nere vid roten, alldeles norr om Säbysjöns fågeltorn, något som medförde att utsikten från tornet blev bättre än någonsin.

Envisa rykten vill göra gällande att Gudrun inte hade tid att själv besöka Säbysjön utan skickade sin **lillebror Bosse** för att blåsa ner några väl valda träd vid fågeltornet.

"Lasse" Imby inför vårens sista bildvisning hos JOK planerade att bjuda på öl med landgång. Lasses målsättning var att locka tillräckligt många besökare, så att han kunde återta det publikrekord, som han blev av med år 2004.

Tyvärr blev Lasses sydpolsresa nog några hundralappar dyrare än planerat, och därför tvingas vi få vänta en obestämd tid på bjudningen.

Dessutom ställde sig JOKs etiska grupps avdelning för tagande av muta något tveksamt till Lasses planerade publikvärvningskampanj.

Lasse löste emellertid detta problem på ett utsökt elegant sätt genom att utlova dubbel portion öl och landgångar åt hela etiska gruppen.

PS: Utan öl och mackor uteblev naturligtvis det nya rekordet. Det kom "bara" 51 medlemmar på Lasses bildvisning, vilket trots allt inte var så illa eftersom det var sportlov och svinkallt, nästan minus 20 grader, vid den aktuella kvällen.

Björn Weiland överlägset toppar JOKs

Värstingtopp för påvebegrovnings genom hans ANDaktsfulla besök under våren i Rom.

PS 1: Katolska kyrkan vill genom JOK-bladet framföra ett stort tack till Björn för visat intresse. Man planerar dessutom att snart skicka över ett program till Björn över Sollentunas katolska kyrkas kommande aktiviteter.

PS 2: Eftersom kyrkan brukar kalla till andakt varje söndag kl 11:00, tycks Björn hamna i ett av livets svåra vägskäl. Andakt - eller JOK-fika med andsnack på Naturskolan.

det insmugit sig en viss oro hos några JOKare eftersom det visat sig att vår nye kassör **Björn Wester** uppenbart har stora problem med att räkna till 200. Åtminstone tycks svårigheterna uppstå då det gäller att räkna ihop 200 fågelarter på norra Järva. Styrelsen har dock fortsatt stort förtroende för Björn och är övertygade om att han är bättre på att räkna pengar än Järvaarter.

PS: Möjligen var det Björns stora iver att bli medlem i Järva Club 200 som knasade till hans arträknande.

JOK planerar att tvinga Järfälla kommun och Vägverket att döpa den hårt trafikerade korsningen vid Järfälla kyrka till **Kärrsångarkrysset**.

En sådan uppskattning är det absolut minsta "vår" tappre kärrsångare bör hedras med p g a sin unikt starka hemortskänsla.

Trots att boendeytan blir allt mindre för varje år, att delar av denna dessutom asfalterats och att ett konstant ökat buller gör allt för att dränka hans skönsång, vägrar denne kämpe att ge upp sin bostad. Kärrsångaren strider nästan som en duva och då faller tanken naturligtvis på den en- vise och tappre Sven Duva i Fänrik Ståls sägner.

PS: Om inte Vägverket eller kommunen skyltar upp "Kärrsångarkrysset" på ett acceptabelt sätt får väl JOKs "gamla" vägstrykande vägmålare, som under 1960- och 70-talet hade en framgångsrik och rikstäckande karriär med vägmålningar typ "**RÄDDA KAITUM**", ta och damma av sin målarutrustning.

"Lasse" Imby utvecklat en ny form av exkursioner med inriktning på hörselupplevelser. Lasses första hörselexkursion genomfördes under våren i Stockholms skärgård och målsättningen var då att få höra sälar, vilket man också lyckades mycket väl med.

Vän av ordning undrar naturligtvis hur en sådan exkursion arrangeras, så att hörselupplevelserna får optimal effekt för deltagarna?

Måste alla deltagare ta på sig ögonbindlar innan man går ombord på båten? Nej, icke så.

I stället valde den alltid lika strategiskt taktiske Lasse att förlägga hörselexkursionen till en av vårens allra dimmigaste dagar. JOK-bladet förutsätter att exkursionsdeltagarna hyllade Lasse för den utsökta planeringen, så att man slapp ögonbindlarna utan i stället helt kunde koncentrera sig på lyssnandet.

det finns en **icke helt okänd JOKare** som avbröt lyssnandet på en skönsjungande sommar- gylling vid 30-meterskärret för att istället i snigelfart, under värsta trafikrusning, åka till Ågestasjön för att beskåda en regnvåt och halvsovande rödvingad vadarsvala.

Efter ett sådant klavertramp kommer naturligtvis föreningen "Järvafältets vänner" att kalla till extramöte för att diskutera huruvida "**Matte Weiland**" kan bibehålla statusen som fullvärdig medlem i föreningen. Att "Matte" dessutom kidnappade JOK-bladets redaktör, och tvingade med honom till fel sida av stan, kan möjligen utgöra en förmildrande omständighet vid beslutet om strafföreläggande.

Patrik Slimane, i sin roll som lärare, försökt driva sina elever djupt ned i träsket. Till all lycka är situationen inte så förskräckligt allvarlig som det låter.

Patriks elever gjorde under våren en vandring runt Säbysjön och vid ett försök att gena över "träsket" 30-meterskärret, tvingades man till barfotavandring i det då översvämmade kärret. Vän av ordning tvivlar på att Patrik berättade för sina elever, flertalet unga tjejer, att de vada-de barfota i **IGEL**bäckens vatten. Mer troligt är att han lyckats övertyga dessa om att Igelbäcken fått sitt namn p g a att det finns alldeles särskilt mycket rara och gulliga **IGEL**kottar i bäckens närhet. Men det visste väl alla, eller?

lokaltidningen utnämnt **JOK-bladets redaktör** till ordförande i JOK, vilket naturligtvis är alldeles, alldeles fel. Nu får vi innerligt hoppas att den fatala felbeskrivningen, där det lilla ordet *vice* slarvades bort, inte får alltför katastrofala följder för JOKs framtid, som t ex en dramatiskt negativ utveckling av klubbens medlemsantal.

då **Ulf Svahn**, Statoils informationschef, plogpar fram på TV-rutan höjs bensinpriset automatiskt. JOK-bladet förslår att "Uffe" omedelbart lägger om stil, för med en så negativ framtoning kommer han aldrig lyckas gå hem i stugorna som en mysfarbror typ Lennart Hyland eller Lasse Berghagen.

Det ryktas att det finns människor, ja t o m JOKare, som kastar sig på fjärrkontrollen och zappar över till annan kanal så fort man anar att "Uffe" är på gång i rutan. Därmed tror man sig kunna undvika att drabbas av kommande bensinprishöjningar.

Men kan detta verkligen funka? Får inte zappandet samma effekt, som då strutsen stoppar ner i huvudet i sanden och tror att den inte syns.

polisen bedömer en person som tillbringat natten med att lyssna på en kärrensångare vid Järfälla kyrka, samt uppvisar kraftig likhet med **Rolf Kåsjö**, som starkt förvirrad.

Genom att Rolf till slut lyckades övertyga de ambitiöst jobbande poliserna om att han var medlem i JOK, klarade han sig förmodligen från att få sova av sig förvirringen i en fyllefinka.

man kan platsa i **Järva Club 200**, trots att man inte sett en endaste storspov på norra Järvafältet. Ett levande bevis på detta unika fenomen utgör **Göran Frisk**.

Press-stopp: Vid sitt ungefär tusende drag efter storspov på norra Järva har nu Göran äntligen lyckats. Grattis!

firandet av **Sveriges Nationaldag** (6/6) numera utgör en ornitologisk galaföreställning på norra Järvafältet.

År 2004 firades Nationaldagen med ett besök av en rastande **vit stork** på Väsby sjöäng.

År 2005 sträckte en **mindre skrikörn** västerut över 30-meterskärret. Dessutom fanns under nationaldagen både sommargylling och kornknarr i området.

Vilken spännande art, som inbjuds att vara exklusiv hedersgäst på Nationaldagen år 2006, utgör än så länge en mycket väl bevarad hemlighet. Men varför inte en liten vit häger som gärna sällskapar med kor.

Svante Söderholm medverkat i Malmös lokalradio som expert på kohägrar, i synnerhet på sådana som ej vill visa sig för tillresta fågelforskare. Nu hoppas vi bara att skåningarna kunde ta del av Svantes målande beskrivning av den osynliga kohägern, trots att denna framfördes på en stockholmska som spetsats med några mogna årgångar Östermalmsdialekt.

Värstingtoppens enväldiga jury funderar på att retroaktivt underkänna samtliga observationer av raphöna som gjorts efter år 1970.

PS: Är det någon som känner till när "**Matte**" **Weiland** Järvakryssade sin heltama och halv-feta raphöna. Det kan väl knappast ha varit före 1970, för då var väl han så pass liten så att han inte ens nådde upp till sin handkikare.

Gunnar Siljestränd under sensommaren uppvisade något som man på idrottssnack brukar benämna "slutspelskäg". Med detta avses att man låter skägget växa tills man nått fram till ett uppsatt mål, som t ex ett slutspel.

I Gunnars fall handlar det inte om något så banalt som ett slutspel, utan något mycket, mycket större. Det uppsatta målet är att ha klarat 300 Sverige-kryss.

När du läser detta uppträder förhoppningsvis Gunnar i nyrakad skepnad.

Om han fortfarande har skägget kvar är det nog läge för att snarast boka in honom som jultomte.

JUBILEUMSFEST

Boka redan nu in
lördagskvällen den 4/2 2006,
så att du kan vara med och fira
JOKs 45-års jubileum.
Mer information i nästa JOK-blad.

NÅGRA FÅGLAR SOM SKÅDATS PÅ NORRA JÄRVA 11/4 - 5/9

Följande förteckning omfattar de mest intressanta observationer som JOK-Bladet fått kännedom om. Signatur (XX) överensstämmer med de som nyttjas i JOKs årsrapport.

SNATTERAND

1 par häckade på Säby strandäng (8 ungar flygga).
Områdets andra häckning.

SMÅSKRAKE

2/5 1 ex. hane rastade södra Säbysjön (JOK).

GRÅHAKEDOPPING

28/4-6/5 1 ex. i norra Ravalen (SN mfl).

SVARTHAKEDOPPING

2 par med lyckade häckningar i Ravalen.

RÖRDROM

15/4-7/5 1 ex. "tutande" i södra Säbysjön.

STÄPPHÖK

5/9 1 ex. utfärgad hane sågs över Ravalen (MW) och nära Pommernparkeringen (RJ).
2:a fyndet av arten på Järvafältet.
Fynd nr 1 gjordes vid Säbysjön 2003.

MINDRE SKRIKÖRN

6/6 1 ex. sträckte västerut över Älgkärrstippen och Säbysjön (NJ,MW,OB,KSJ,KB,RK).
Utgör andra fyndet av arten på Järvafältet.
Fynd nr 1 gjordes vid Säbysjön 1999.

AFTONFALK

30/8 1 ex. hane sträckte över 30-meterskärrret/Säbysjön (OB,TC).
Utgör andra fyndet av arten på Järvafältet.
Fynd nr 1 gjordes på Säby strandäng 1992.

SMÅFLÄCKIG SUMPHÖNA

23/5 1 ex. i 30-meterskärrret (JW mfl).
23-27/6 1 ex. 30-meterskärrret (JOK).

KORNKNARR

5-28/6 1 ex. nära Hjulstakorset (OB,JM mfl).

STÖRRE STRANDPIPARE

7/8 6 ex. rastade på Barkarbyfältet (PF,JW mfl).

KUSTPIPARE

13/8 19 ex. sträckte Säby strandäng (TC mfl).
27/8 4 ex. sträckte över Älgkärrstippen (JOK).

KÄRRSNÄPPA

23-24/7 1 ex. rastade Säby strandäng (TC mfl).
7/8 1 ex. sträckte över 30-meterskärrret (IE).
28/8 3 ex. sträckte Fornborgsberget (MW mfl).

RÖDSPOV

22-29/7 4 ex. (1 ad + 3 juvenila) rastade på Säby strandäng (JOK).

MYRSPOV

23/7 1 ex. över Säby strandäng (KSJ).
27/8 1 ex. sträckte över Älgkärrstippen (JOK).
28/8 3 ex. sträckte över Barkarbyfältet (RJ).

DAMMSNÄPPA

17/5 1 ex. rastade på Säby strandäng (OW).

DVÄRGMÅS

1/5 1 ev. 2 ex. rastade i Säbysjön (JOK).
10/5 1 ex. rastade vid Ravalen (MW mfl).
12/5 4 ex. rastade vid Ravalen (JJ).
25/6 3 ex. rastade i 30-meterskärrret (IE).

SVARTTÄRNA

24/5 1 ex. rastade vid Ravalen (PF mfl).

TURKDUVA

9/6 1 ex. rastade vid Säby gård (OB mfl).

JORDUGGLA

24/4 1 ex. sträckte Fornborgsberget (MW,RJ).
7/5 1 ex. sträckte Säby strandäng (JOK).

RINGTRAST

24/4 1 ex. rastade norr om Säby strandäng (CC).
30/4 1 ex. hane rastade vid Sjögärdet och Älgkärrstippen (IE,RD).
30/4 1 ex. hane rastade vid Hägerstalund (PU).
5/5 1 ex. i norra 30-meterskärrret (RD mfl).
7/5 1 ex. hona söder om Bögs gård (TE mfl).

TRASTSÅNGARE

29/5 1 ex. Säbysjöns fågeltorn (LGK,TW mfl).
16-18/6 1 ex. vid Jägarkullen/fågeltornet (JOK).

MINDRE FLUGSNAPPARE

12/6 1 ex. utfärgad hane sjungande vid Ravalen, söder om Pommernparkeringen (MW mfl).
15/6 1 ex. utfärg. hane i Djupandalen (JW mfl).

SOMMARGYLLING

30/5 2 ex. sjungande samtidigt mot varandra söder om 30-metersparkeringen (IE mfl).
6/6 1 ex. vid Boda äng (CC).

ORTOLANSPARV

4+6/5 1 ex. hane rastade vid Säby gård (JOK).
5/5 2 ex. rastade vid Molnsätra (CC mfl).
7/5 2 ex. rastade vid Säby gård (CC,TC mfl).
7/5 1 ex. rastade vid Hägerstalund (JW).
9-11/6 1 ex. sjungande söder om 30-metersparkeringen (MW mfl).